

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה מב/שכ"ט של הממשלה
יום ב', כ' באדר תשכ"ט - 10.3.69

(בשעה 10:00)

נכחו השרים :

ד"ר מ. כפועל י. אלון - יו"ר
י. אלמוגי
מ. בגין
י. בורג
י. ברזילי
ח. גבתי
י. גלילי
ז. ורהפטיג
י. ישעיהו (מסעיף 468)
מ. כרמל
י. ספיר
פ. ספיר (עד סעיף 468)
מ. קול
ח.מ. שפירא
י.ש. שפירא
ז. שרף
א. ששון

נעדרו השרים:
א. אבן (בחו"ל)
ז. ארן
מ. בנטוב (בחו"ל)
מ. דיין

מ. ארנון - מזכיר הממשלה

סדר היום:

464. התוקפנות המצרית בתעלת סואץ ביום י"ט באדר תשכ"ט (9.3.69)
465. מינויים למליאת רשות השדור
466. שיתוף החברה לישראל בע"מ בהון המניות של חברת החשמל לישראל בע"מ
467. מינוי ועדה לבדיקת הצורך בהרחבת החינוך ההנדסי הטכנולוגי הנבוה ודרכי ההרחבה
468. יום העצמאות תשכ"ט
469. אישור החלטת ועדת השרים לענין חברון וגוש-עציון מיום ז' באדר תשכ"ט (25.2.69)
470. הצעת תיקון לחוק ההתנוונות האזרחית- מימון מסיכות גאז
471. המצב בחברת החשמל
472. הצעת חוק המכרזים (מוסדות המדינה), תשכ"ט-1969
473. סקירה מדינית

464. התוקפנות המצרית בתעלת סואץ ביום י"ט באדר תשכ"ט - (9.3.69)

ראש הממשלה י. אלון:

אני פותח את הישיבה. היום לא יהיו לנו סקירות. כל מה שכתוב בעתונות על מה שהתרחש בסואץ זה נכון. אין להרבות דברים, שמענו על זה אתמול, ואני מציע היום לא לעסוק, לא בענייני בטחון ולא בענייני חוץ, אלא בסעיפים של עבודה מעשית יום-יומית.

שר הבריאות י. ברזילי:

הייתי מבקש לקבל אינפורמציה על הפגישה האחרונה עם ד"ר יארינג. האם גם אתמול נפגעו אובייקטים כמו בתי-הזיקוק וכו' בצד השני?

ראש הממשלה י. אלון:

בענין יארינג אמסור בסוף הישיבה. אתמול נפגעו באופן אינטנסיבי גם בתי-הזיקוק וצירפנו לזה גם את המפעל לדשנים. שלוש אניות עלו באש. כנראה שלא שקעו במים, וכנראה שהיו פגיעות נוספות. הפעם השתתפו גם מטוסים מצריים.

465. מינויים למליאת רשות השידור

דוד י. גלילי:

אני מזכיר לכם שהממשלה מוסמכת להמליץ בפני נשיא המדינה על המועמדים בחברים למליאת רשות השידור. לפי החוק החדש גדל מספר חברי המליאה מ-25 ל-31. לאחר שהנשיא ממנה את חברי המליאה יהיה עלינו לבחור בועד המנהל וכיושב-ראש הרשות. אני הגשתי לחברי הממשלה רשימה של 31

אנשים, לאחר שהתייעצתי עם שורה של ארגונים יציגים. אני מבקש בהצעה שלי לשנות את המועד מס. 23, ובמקום ד"ר חמר צעבן להכניס את מר יעקב גרומן.

ראש הממשלה י. אלוז:

האם מישהו מבקש את רשות הדיבור?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני תומך בהצעה ואני מבקש להצביע בלי להיכנס

לדיונים נוספים.

שר הבריאות י. ברזילי:

אינני יודע מה בדיוק היתה הפרוצדורה של ההתייעצויות, ואין לי טענה. בגלל סיבות אישיות שאני אשם בהן ראיתי את השר גלילי רק אחמול, ואני ביקשתי ממנו לצרף לרשימה את צבי זוהר ואת איברהמים שבת הערבי. אני יודע שהשר גלילי מבחינה אישית היה אולי מוכן לקבל את ההצעות הללו, אבל היו לו קשיים, כיוון שהרשימה היתה כבר מורכבת, אבל זו אינה יכולה להיות סיבה, מאחר שלא ניתן היה לראות את הרשימה קודם ולהתווכח עליה. כיוון שכך, יוצא שאנחנו מיוצגים רק על-ידי איש אחד.

השר י. גלילי:

אני מבין שאיננו נכנסים לדיון, אבל עלי להעיר

שתי הערות.

אני חולק על המונח הזה של השר ברזילי

"מיוצגים" זו אינה חלילה תשובה עוינת לשאלה של שר הבריאות, אבל אני חולק על המונח "מיוצגים", ואני רוצה להסביר.

אם למשל אני הצעתי בזמנו לממשלה למנות את נתן

שחם כחבר הועד המנהל, ואחר-כך כמשנה ליושב-ראש הושות, וזה אושר על-ידי הממשלה, לא עלה על דעתי שהוא מוצע בזה כנציג מפלגת אחדות-העבודה. באותה מידה אני יכול לומר, שמרדכי ברויאר, נציג המורים הדתיים, אינו נציג של המפלגה הדתית-לאומית.

אני מכיר את צבי זוהר, אבל אינני רואה מקום. את איבראיהם שבת אינני מכיר, אבל שוב כפי שאני אומר, אין מקום להוציא מישהו ולהכניס אותם במקום 31 המוצעים.

בתנאים הקיימים אני מציע את ההצעה הזאת.

דוד פ. ספיר :

אני מציע לאשר את הרשימה המוצעת על-ידי השר

גלילי.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף :

בפעם הראשונה אני עסקתי בזה, ואני יודע שאם מוציאים אחר - הורסים את כל המיבנה.

ראש הממשלה י. אלוז :

אני מציע לאשר את הצעת השר גלילי. אם אין

התנגדות, ההצעה מאושרת.

מ ח ל י ט י ס, בהתאם לסעיף 7(א) לחוק רשות השידור, חשכ"ח-1965, להמליץ בפני נשיא המדינה למנות כחברים למליאת רשות השידור את האדונים:-

- (1) ד"ר בנימין אליאב
- (2) פרופ' יהודה אליצור - אוניברסיטת בר-אילן
- (3) ד"ר עאזר ערטול
- (4) מר יצחק ארצי
- (5) מר חנוך אחימן
- (6) מר משה ביתן - משרד החוץ
- (7) מר גארי ברחיני - מוסיקאי
- (8) מר מרדכי ברוייר - מורים דתיים

- (9) מר חנוך ברטוב - אגודת הסופרים
- (10) מר רפאל בש
- (11) ד"ר חיים דורון
- (12) גב' זינה הרמן
- (13) ד"ר צבי הרשלג - אוניברסיטת תל-אביב
- (14) גב' אנעם זועבי - מורה
- (15) מר מרדכי טביב - אגודת הסופרים
- (16) ד"ר חיים יחיל
- (17) מר ירמיהו יובל - האוניברסיטה העברית
- (18) מר דוב כיטוב - ארגון המורים
- (19) מר אברהם כץ - מורים על-יסודיים
- (20) עו"ד אליהו לנקין
- (21) מר מאיר מדין - אקדמיה ללשון העברית
- (22) מר אליהו נאורי
- (23) מר יעקב גרומן
- (24) מר גבריאל צפרוני
- (25) מר חיים קובוסקי
- (26) ד"ר חנוך רינות - האוניברסיטה העברית
- (27) מר אשר ריבלין
- (28) פרופ' רחל שילון - טכניון חיפה
- (29) מר נתן שחם
- (30) מר יעקב שריד - משרד החינוך והתרבות
- (31) מר משה ריבלין - מומלץ הסוכנות היהודית.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

הערה לסדר הדיון. בסדר היום אתמול עמד בראש סעיף שהעמיד שר האוצר בענין שיתוף החברה לישראל בע"מ בהון המניות של חברת החשמל. היה דיון על זה בכנסת, ומחר אני צריך להשיב בענין זה. כל הויכוח נסב על ענין זה, ואינני יכול להוסיף מחר בכנסת, אם הממשלה לא תחליט בענין זה.

ראש הממשלה י. אלון :

היתה פניה אלי מצד הנהלת המערך, אשר רוצה לקיים עוד בירור פנימי בענין זה, דבר שהוא לגיטימי בחיים הפוליטיים. אפשר להשיב מחר בכנסת שהענין עוד לא הוכרע.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף :

יכולים לקיים דיון בסיעה, אבל צריך שלממשלה תהיה עמדה. אני הצעתי שהשר פנחס ספיר יביא זאת לישיבת הסיעה, הם יכולים לקיים דיון, אבל הממשלה יכולה בינתיים לקבוע עמדה.

ראש הממשלה י. אלון :

מרוע אי-אפשר לרחות זאת עד לאחר ישיבת הסיעה מחר? יש גם עניינים פולמנטריים שצריך להתחשב בהם.

אני מודיע שביום ראשון הבא זה יהיה הסעיף הראשון אחרי הסקירות. בכנסת אפשר להגיד שהממשלה עוד לא סיימה את דיוניה. זה לא מכובד כלפי סיעת המערך, זו בכל-זאת איננה סיעה קטנה בכנסת, והיא רוצה לקיים בירור.

השר פ. ספיר :

אינני מקבל את הסדר הממלכתי הזה. אמנם אינני עוסק בזה עכשיו, אני הבטחתי לגבי החברה לישראל בע"מ לעסוק בענין אחד, וזה בריכוז אמצעים. אני יודע שראש הממשלה המנוח העמיד את הענין הזה כענין מרכזי. בישיבת המעקב אחרי הועידה הכלכלית הוא הזמין את ורבורג שהירצה על ענין זה. אחר-כך שר האוצר הקודם, שהוא גם כן שווה משהו, ושר האוצר החדש בוודאי שווה הרבה, אמרו מה שאמרו. מי שמציע בירור קיבל את הבירור הציבורי, אבל אינני מקבל את המינהג שרוצים להנהיג, יהיה אשר יהיה. אני עכשיו מזכיר המפלגה, ואני מדבר על המפלגה שלי, אבל לא ייתכן שהממשלה החליטה על איזה דבר, ואחר-כך מפני שלמישהו נדמה שזה לא מספיק, הוא מעכב את כל הענין בכנסת. זה לא שייך לזה. הענין יותר רציני, אינני מקבל שיטה זו. זה אף פעם לא היה ולא יכול להיות.

בענין זה עברנו שבעה מדורי גהינום. אני מניח שנשארו אנשים שאינם מסכימים לדבר. אחמול היה לנו כאן דיון בענין הרבה יותר רציני, הצביעו והחליטו. לא יכול להיות שמישהו אומר שהוא אינו מרשה לגמור את הענין. אני מכיר שלושה מקרים כאלה. אני במקום שרף הייתי מחקומם הרבה יותר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הייתי ממליץ לידידי השר פנחס ספיר להשתתף יותר בישיבות הנהלת הקואליציה. הממשלה היא ודאי גורם חזק מאוד, אבל ישנה הנהלת הקואליציה, שחבריה נקראים להצביע בעד החוק. אם הם אומרים שלפני שמביאים את החוק, הנהלת הקואליציה רוצה לקיים בירור, אנחנו עושים זאת. על-פי רוב זה לא מגיע לשולחן הזה שהנה מתעכב משהו. עובדה שדברים נידחים עד שמכירים אותם, ובדרך זו מעבירים הרבה מאוד חוקים. חברי-הכנסת שלא כחברי הממשלה, יכולים להגיד שהם רוצים לדעת על מה הם מצביעים.

אינני רוצה שנקבע כללים שכך ננהג, ושה ישמש תקדים או דבר דומה. אפשר להגיד שזה יידחה לשבוע הבא כדי להכין את הדברים על-מנת שהחוק יעבור בכנסת. זה חל על בתי-הדין לעבודה וזה חל על הרבה מאוד

דברים. במשך שלוש שנים אני "אוכל" את הדבר הזה, משתתף כמעט בכל ישיבות הנהלת הקואליציה, ומנסה ליישר הדורים. תנו לעשות זאת. גם ביחס לבתי-הדין הדתיים רצינו להעביר החלטה, ישבנו אתם והסברנו להם מדוע זה נחוץ, ואז אחר-כך בכנסת זה עובר ללא בעיות.

ראש הממשלה י. אלוף :

כיושב-ראש הישיבה אני קובע שזה יהיה בישיבה

הבאה הדבר הראשון.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול :

אז אני מציע לרחות את הדיון בכנסת לשבוע הבא. לא אשיב בכנסת על דבר שהממשלה לא החליטה עליו.

ראש הממשלה י. אלוף :

יש סדר בעבודה, איך אתה חסדר בכנסת זה לא

ענייני. תפנה אל מזכיר הממשלה.

המשך הדיון נדחה.

467. פינוי ועדה לבדיקת הצורך בהרחבת החינוך ההנדסי הטכנולוגי

הגבוה ודרכי ההרחבה

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף :

אני נעמדתי במצב שקשה וגם אינני צריך להחליט בו לבדי. לאחר התייעצות עם ראש הממשלה המנות ועם שר החינוך והתוכנות הגשתי את ההצעה הזאת של הקמת ועדה, והנושא הוא זה: אין שמץ של ספק שהמוסד או המוסדות הקיימים היום בחינוך ההנדסי והטכנולוגי נעשים - ובעיקר המדובר לגבי הטכניון - קטנים לעומת ההתפתחות בארץ, וההתפתחות התעשייתית בעיקר. אם יש

משהו שהוא אופייני להתפתחות המשק, הרי רק הבוקר ראיתי מספרים המוכיחים שהגידול של כוח האדם ושל ההשקעות, ובעיקר של כוח האדם בתעשייה, עולה על הגידול בכוח האדם באיזשהו ענף אחר בשנה וחצי האחרונות, וזה מתייב.

יש מספר מסויים של אנשים שצריכים לקבל השכלה גבוהה או השכלה קוואזי-גבוהה. זאת-אומרת, לא רק מהנדסים, אלא גם הנדסאים וטכנאים. וכאן שר העבודה הקודם בדעה אחת עם שר המסחר והתעשייה - מינה ועדה שתעריך, לאור ההתפתחות המשקית, מה כוח-האדם שיידרש ואיזה סוג של כוח-אדם יידרש. זו הועדה בראשותו של האלוף עמוס חורב, והועדה הזאת עומדת להגיש דין-וחשבון. יש כמה פרטנדים מבחינת הביקוש, והועדה של האלוף עמוס חורב רנה בעניין הביקוש הצפוי בתעשייה וגם בצרכי הבטחון בתחום הזה. כפי שאמרתי, היא עומדת להגיש את הדין-וחשבון שלה.

עכשיו השאלה היא מבחינת ההיצע של כוח האדם הצפוי. על זה עונה קודם כל הטכניון בחיפה, שהוא רוצה להגדיל בהרבה את מסגרת פעולתו ולהכפיל את מספר תלמידיו. ישנה האוניברסיטה בתל-אביב שרוצה להקים טכניון בדרך שבה הקימה בית-ספר לרפואה. דהיינו, תהליך שמתחיל מלמטה למעלה, ובשתיים-שלוש השנים הראשונות תקבל תלמידים לתואר השני, למאסטר ולדוקטורט, ואחר-כך כעבור שתיים-שלוש שנים, לעבור לחינוך מהנדסים בשנה הראשונה. ישנו המכון האוניברסיטאי בבאר-שבע. אינני יודע את תוארו המדויק, שחלק ממנו גם כן צריך ללכת לחינוך בתחום הטכנולוגי. ועכשיו ישנה עיריית תולון אשר עיבדה תכנית והדפיסה חוברת יפה מאוד, ועומדת להכריז השנה על רישום תלמידים לשנה הראשונה, זאת-אומרת לשנת הלימודים תש"ל.

השאלה היא לא רק איפה יקום בית-הספר, השאלה היא - וזו השאלה שהועדה הזאת המוצעת כאן צריכה לענות עליה - מה צריכה להיות חלוקת המקצועות בין בחי-הספר, אם יהיה יותר מבית-ספר אחד כזה. עד עכשיו לא עמדנו בפני בעיה זו, כי היה רק בית-ספר אחד, הטכניון בחיפה. עכשיו שאנחנו נעמוד בפני שני מוסדות ואולי שלושה, אם אני לוקח בחשבון את באר-שבע,

אינני יודע מה יהיה בחולון. בענין חולון היתה תליפת מכתבים, וראש עירית חולון אמר שהוא אינו מסכים לזה, לפי מה שנחפרסם בעתונות, שעריכה להיות חלוקה באיזה מקצועות יתרכזו במוסד הזה ובאיזה מקצועות יתרכזו במוסד אחר, איפה יהיו הלימודים לתואר ראשון, ואיפה יהיו הלימודים לקבלת תואר שני ושלישי.

כל השאלות האלה אנחנו רוצים להציג בפני הועדה, שעל הרכבה מדובר בהצעה שלפניכם. הרכב הועדה הוא: פרופ' פטנקין, מבית-הספר לכלכלה באוניברסיטה העברית, פרופ' י. בן-דוד, פרופסור לסוציולוגיה, שהוא הוזמן והכין דין-וחשבון לארגון של O.E.C.D., שהוא ארגון של כל המדינות האירופיות החופשיות, ארגון לחילופי אינפורמציה של המדינות האלה פלוס ארצות-הברית, קנדה ויפאן. הוא הכין דין-וחשבון לפי הזמנת הארגון הזה. זה מחקר שהוא עבר עליו הרבה והוא דן בפער הטכנולוגי שבין ארצות-הברית ובין אירופה המערבית ואיך להתגבר על הפער הזה. כך שהוא מצוי מאוד בשטח זה. השלישי הוא פרופ' עמוס דה-שליט, ממכון ויצמן, שכולם מכירים אותו, והוא ער מאוד לחינוך המדעי ולחינוך הטכנולוגי בבתי-הספר התיכוניים, אבל יש לו כל הראיה בשטח הזה. האלוף עמוס חורב אשר מביא אתו את כל הידע שהוא צבר מעבודת הועדה שנחמנתה על-ידי שר העבודה, הפרופ' חנני שיורע את המצוי בטכניון, והוא גם היועץ לעניני השכלה גבוהה של שר החינוך והתרבות, ופרופ' נאמן שהוא פרופסור באוניברסיטת תל-אביב והוא אוניקום.

אני רוצה לומר כאן במאמר מוסגר, שאם ישנם שני אנשים מדינת ישראל שיש להם סיכוי לקבל את פרס נובל בתחום זה, הרי הוא אחד מהשניים. השנה הוא הוזמן לשמש בחבר השופטים של האקדמיה השוודית, אשר יקבע למי לתת את פרס נובל בפיסיקה. עצם העובדה הזאת הזמינו אותו לשמש בחבר השופטים מעידה על השם שיש לו.

בינתיים הסעיף הזה עומד כבר בסדר היום ארבעה-חמישה שבועות, ובאשמתי לא הובא לדיון. קרה לי כאן פנצ'ר מוזר, שבאחת הישיבות שר החינוך והתרבות הוציא אותי לאיזה ענין של חמש דקות, וזה נמשך חצי

שעה, וכאשר חזרנו הישיבה היתה נעולה. בגלל האיחור הזה של חודש ימים, ובינתיים מתקרבים גם ימי חופשה, אני מציע לתקן את סעיף 5, שבו נאמר כי הם צריכים להגיש את המלצותיהם לראש הממשלה, לשר האוצר ולשר החינוך עד ל-15 ביוני. לצערי הם לא יספיקו לעשות זאת עד לתאריך הזה, ועל כן אני מציע למחוק את התאריך ולכתוב שהם יגישו את הדין-וחשבון בהקדם האפשרי.

דוד פ. ספיר :

אני מכיר את העניינים מהסוג הזה, לא מפני שאני בתפקידי הייתי צריך להכיר אותם, בעצם צריך היה להכיר אותם שר החינוך והתרבות, אבל שר החינוך והתרבות אף פעם לא רצה לטפל בזה. אני חושב שזה לא טוב, קודם-כל לגופו של ענין, ואחר-כך גם לצד הפורמלי של הענין.

בישראל קיים טכניון אחד והטכניון הזה הגיע לשיאו, יש לו 5,500 סטודנטים שמהם 3,800 ממשיכים בלימודים הרגילים, ו-1,700 עוסקים במחקר לתואר ב', וחלק אולי גם לתואר דוקטור. המכסימום שהם יכולים להגדיל - ואני מספר מה ששמעתי מפי אנשי הטכניון - זה עוד 1,500 ומזה 500 לתואר השני והשלישי. המחקר הזה הוא חשוב מאוד, אבל אינו שייך ישירות למקצועות ההנדסה אותם אנחנו צריכים. מתוך ה-5,000 יגמרו כל שנה קרוב ל-1,000 כאשר משרד הבטחון רצה להוסיף עוד מאות סטודנטים, הסכום שהם דרשו היה פנטסטי, ואז בהתערבותו של ראש הממשלה הוסכם על מחצית מספר הסטודנטים ועל מחצית הכסף.

באוניברסיטאות, כולל אוניברסיטת ירושלים, פותחים פקולטות חדשות. כל הזמן הם חשבו שצריכה להיות רק אוניברסיטה אחת, והם שמו מכשולים בדרך כל מי שרצה להקים עוד אוניברסיטה. אני הייתי בין אלה שכאשר רצו להקים את אוניברסיטת בר-אילן אמרתי, שאת כל הסייגים שלא מעמידים לאוניברסיטה בירושלים לא צריך להעמיד לאוניברסיטה בבר-אילן. העמידו לאוניברסיטת בר-אילן תנאים כאלה, שכאשר היא הסכימה להם חשבתי שצריך להטיל אותם גם על האוניברסיטה בירושלים. כאשר הקימו את האוניברסיטה בחדל-אביב,

האוניברסיטה בירושלים חשבה שזו צריכה להיות שלוחה שלה. אני התנדדתי לזה, כי חשבתי שמחוץ לירושלים, בסביבות חל-אביב יש מיליון תושבים, וביניהם בני עובדים שקשה להוריהם לשלוח את בניהם לירושלים ולהחזיק אותם כאן, וחשבתי שטוב שתהיינה שתי אוניברסיטאות בסביבות חל-אביב, בדיוק כמו שחשבתי שיש זכות לחיפה להקים אוניברסיטה משלה. הסתבר שמר חושי הגיע לזה בלי עזרתנו. רק לפני זמן קצר היה איוזה עניין שכל הפרופסורים טיפלו בו. עניין חולון אינו שייך לעניין. אנחנו מקבלים 500-600 מהנדסים לשנה, זה כמעט מנופול בישראל. אני נגד מנופול של מהנדסים ואני נגד מנופול של אוניברסיטה אחת.

אמר לי סגן הנשיא של אוניברסיטת חיפה שנחוצים מהנדסים, ונשיא הטכניון אמר לי שאם יאחדו את האוניברסיטה ואת הטכניון, זה יכול להביא לחסכון של 20%. אני ביקשתי לבדוק אם אינו טועה, הוא אמר שלא, כי הוא מביר את התקציב של שני המוסדות.

אני חושב שהאוניברסיטאות שלנו סובלות מזה שיש דיספרופורציה בין מדעי הרוח לבין מדעי הטבע, ויש סכסוכים עם המורים, כי יש יותר מדי, ופה יש ויכוח עם עובדים סוציאליים. האוניברסיטה של ירושלים אף פעם לא פעלה בשטח זה, אבל לו היינו מתערבים היו שואלים אותנו: מה פתאום, איפה החופש האקדמאי?

שד הפנים מ.ח. שפירא:

אפילו בכספים הם שונים ממוסדות אחרים.

השר פ. ספיר:

על זה אני בכלל לא רוצה לדבר. זה נחוץ לנו כאויר לנשימה, מתי שלא יהיו 150 המהנדסים בבאר-שבע, כי עד שיהיו עשרות המהנדסים הראשונים האחרים לא יהיו.

אני יודע שיובל נאמן הוא פרופסור באוניברסיטת תל-אביב. לא דיברנו על הכושר של פטנקין ולא של יובל נאמן. מה זה שייך לענין. עננון קיבל פרס נובל, אבל זה לא קשור כלל לענין.

אני חושב שהדבר הכי זול שיקום, לעומת מה שיש בטכניון, אשר מנימוקים שונים שקיימים חמישים שנה, הדברים לא התפתחו לצערי. מה שהועדה תביא לנו, יהיו רק סיבוכים, כי המרובר באינטרסנטים. אינני יודע מה חושב פטנקין, אבל אני יודע מה היתה התגובה כאשר חושי הקים בתוך האוניברסיטה בחיפה בית-ספר לכלכלה ולמינהל עסקים. ישנם עכשיו הרבה פועלים שרוצים לשלוח את ילדיהם לטכניון. אינם רוצים שהבן יהיה פועל, אלא שיהיה מהנדס. בתל-אביב זה ענין של מיליון ורבע תושבים, כולל הישובים בסביבה ששולחים את בניהם לאוניברסיטה. אני בכלל לא יודע מה זה שייך לשולחן הזה, כאשר היתה להם תכנית מה נחוץ ומה לא נחוץ, שאלו אותנו במכון ויצמן, מה לעשות/ עכשיו יגלגלו עלינו את החובות.

עכשיו אני רוצה להגיד איך עומד הענין מבחינה עניינית. אי-אפשר לטפל בבעיה אחת מתוך מכלול שעולה רבע מיליון לירות בשנה. אני חוזר ואומר שיש דיספרופורציה משועת בישראל בין מדעי הטבע לבין מדעי הרוח. לפני 15 שנה נתן שנקר כסף להקמת בית-ספר טכני, והוא אז לא ידע את ההבדל בין בית-ספר טכני ובין פוליטכניקום. הוא הוריש אז את כל רכושו לאוניברסיטאות של ירושלים ושל תל-אביב. אז התחילו להקים בית-ספר טכני, ורצו ללכת בדרך שתיתן גם טכנאים. ואז בא אינג'ינר אחר ואמר שהוא צריך טכנאים בגיל 16-20. גם בחיפה התחילו בזה, והם הכניסו זאת לבית-הספר המקצועי. אנחנו יודעים מה שוייז - גם אם אני לא חסיד שלו - עשה בקאמפוס בתל-אביב. כאשר אני בא לשם לפעמים אני רואה 12 אלף סטודנטים. בית-הספר למשפטים ולכלכלה, שקורס היה שלוחה של האוניברסיטה בירושלים, ועכשיו הוא עצמאי. לפני שנה הם היו אצל ראש הממשלה המנוח, וראש הממשלה אמר כי מה שהם אומרים זה הגיוני, ויש להקים טכניקום בסביבות תל-אביב בשביל אנשי המשקים, פתח-תקוה, והישובים סגורה ועד חדרה. הם התחילו לבנות. הוא במקרה אפילו אמר לכתוב להם

מכתב, והם קיבלו מכתב משר האוצר, שהם יכולים להתחיל בזה. אנחנו צריכים להסתבך עם תל-אביב? אפילו פורמלית לא נצא מזה. אנחנו יודעים שזה נחוץ.

אני מציע שתהיה ועדה עם אותם הפרופסורים, ואם יש צורך, כדאי גם להזמין מומחים מבחוץ כדי לקבוע את החלוקה בין מדעי הרוח ובין מדעי הטבע. החיים יותר חזקים מ-77 ועדות ומ-88 מומחים. הם ימשיכו בעבודה ואז ייכנסו אתם לקונפליקט, למה לנו לחפש את זה? מה יגיד פטנקין, שנחוץ עוד בית-ספר לכלכלה? אני מחשיב כלכלנים, אבל זה יותר חשוב. המשק שלנו הולך וגדל. אני חושב שהשר שרף כשר המסחר והתעשייה היה צריך לחבוע שיהיו שלושה מוסדות כאלה. יש ויכוח מה המוסד היותר יקר. בשנים אלה ראיתי את ההשוואות. אינני מדבר על זה שמדעי הטבע שווים יותר ממדעי הרוח, אבל כאשר אני משווה זה עם זה, אני חושב שזה נחוץ למשק ולבטחון, ואין כוח שיעכב בערנו. מליון תושבים זקוקים להתפתחות זו.

אינני בא לדבר בנחותם של הפרופסורים האלה. כאשר ביקרתי בארגנטינה, דיברו אחי שם על פטנקין, אבל מה זה שייך לעניין. אפשר להקים ועדה, הם ימשיכו בעבודה, ובצדק, בלי התחייבות. באוניברסיטת תל-אביב יש 12 אלף סטודנטים. מדוע אנחנו לפעמים מוותרים לאוניברסיטאות? - לא רק בגלל החופש האקדמאי, אלא מפני שיש 35 אלף סטודנטים, ויש אפילו מי ששואל מדוע הם בארץ אינם שוכחים. נניח שלאדם מסויים אין אפשרות להחזיק את בנו או את נכדו בטכניון בחיפה, ואם יהיה לו בית-ספר כזה בתל-אביב זה יהיה יותר זול. אני נגד הועדה, כי פורמלית קיימת ההתחייבות של ראש הממשלה המנוח. אבל אני לא רוצה להסתמך רק על מחים, נתתי להם מכתב בעניין זה. (העתק המכתב ראה בסוף הסעיף) אני אמרתי לשר שרף לפני כמה שבועות לעזוב את העניין. במכון ויצמן כל אחד מהאנשים עלה פי עשרה מאשר בתל-אביב. אני לא מדבר על פרופסורים למחקר.

ד"ר י. טפיר :

מדוע היריעה הרחבה הזאת על כל החינוך

העל-יסודי, על גורמיו השונים, מדוע זה עומד בסתירה לצורך זה?

דו"ש פ. טפ"ד :

זה לא עומד בסתירה. אני יודע שכירושלים התקציב הניע לסכומים עצומים. אני לא רוצה לבקר. התחננתי אצל השר ארן כל השנים, מדוע לא העלה את הסעיף הזה. בפרופורציה תקציב החינוך עלה יותר מתקציב הבטחון. אי-אפשר להיטפל אל מישהו מפני שהוא חלש. אני חושב שהוא די חזק, ומי שיתן לנו ולממשלה "בשיניים" הוא יצדק.

ענין חולון זה כמעט פיליטון בעיניי. אמרתי לראש עיריית חולון שזה בדיוק כאילו עכשיו חבוא אלינו אוניברסיטת חיפה ותגיד שהיא רוצה להקים בית-ספר טכני. צריך רק לסלול כביש בין חולון לתל-אביב כדי שזה ייחשב שטח אחד, ואמנם הם כבר השלימו ופותחים את הכביש. מה המרחק של חולון מתל-אביב? אמרתי לראש עיריית חולון: זה לא מוכרח להיות אצלך, תגמור עם אוניברסיטת תל-אביב שיקציבו לך בקאמפוס שטח לענין זה.

שד הדתות ז. זדהפטיג :

אני רואה את החשיבות בהצעה להחלטה שהונחה לפנינו, בסעיף ה' האומר שעל הועדה: "לאמוד את סך ההשקעה הדרושה והתקציב השוטף הדרוש, בהתאם להמלצות שתועלינה ולהמליץ על סולם עדיפויות מבחינת הזמן." אינני רואה בזה החייבות של הממשלה, שלאור הדין-וחשבון של הועדה צריכה להקים בית-ספר או כל מיני קורסים להנדסאות. הממשלה מציעה זאת, כי גם לולא סעיף זה, כל אוניברסיטה יכולה להקים בית-ספר טכני. לפי סעיף ה', היות ותקום ועדה כזאת, הרי שהועדה תחייב את הממשלה למאמץ מיוחד כדי לעזור בנדון. כך אני מבין את הצעת ההחלטה, ולכן אני רוצה להעיר.

אין כל ספק שבמדינה שלנו יש צורך בדאגה לחינוך הגבוה במיוחד, ואני מצטער שאצלנו שר החינוך אינו עוסק בחינוך הגבוה, ואנחנו עוסקים כאן בחינוך הגבוה רק מטעמים תקציביים, ולא מטעמים חינוכיים.

אין מי שידאג לכך.

כן ברצוני להעיר שהרחבתם של מדעי הרוח אף פעם לא תזיק. יש נטיה אצל הנוער במדינת ישראל ללכת יותר ויותר לאוניברסיטות. יש להניח שכעוד עשר-חמש-עשרה שנה 80% מהנוער שלנו ילמדו באוניברסיטאות. אז ייתכן שצריך להקדיש מחשבה לשאלה מה יהיה עתיד הנוער, כי אינני יודע אם השוק יכול לקלוט אותם. יש לנו פרופסורים, אבל יחד עם זאת יש עובדה שבהרבה מקומות חסרים רופאים, כי הרבה מהרופאים מהנרים לארצות אחרות. אחוזים רבים של בוגרי הרפואה שלנו היו יורדים בשנים הראשונות, מה שאין כן לגבי מדעי הרוח. כאן אין נטיה להגירה, כי לאלה בחוץ-לארץ הרבה יותר קשה להסתדר. עורך-דין בחוץ-לארץ צריך ללמוד הכל מחדש. אם זה יתן אנשים בעלי השכלה גבוהה מבלי לגרום לפרובלמה של ירידה, ייתכן שנצטרך לעודד את מדעי הרוח. מאידך גיסא במדעי הטבע צריך לדאוג שלא ייגרם נזק על-ידי ירידת כוחות.

אני רוצה לומר כאן, שהבעיה העיקרית במסגרת מדעי הטבע היא אצל הנוער הדתי. כל מדינה צריכה לדאוג לכל חלקי הנוער שלה, והנוער הדתי הוא חלק חשוב במדינה, ואני יודע שהנוער הדתי נותן עדיפות למדעי הרוח יותר מאשר למדעי הטבע, וזה בגלל הרבה סיבות, גם בגלל עניין שמירת השבת וגם מפני שהחינוך המקצועי היה מוזנח מאוד בציבור הדתי, וגם מפני שכמסגרת החניכות של משרד העבודה לא היתה מגמה דתית.

ראש הממשלה י. אלוז:

בחניכות יש הרבה יותר נוער דתי.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

צריך לתת לנוער הזה עידוד, שגם הוא יוכל ללמוד. לכן אני חושב שצריך לתת אפשרות לאותו ציבור לבוא לידי ביטוי ובתוך התכנון לתת להם עצות, איך אפשר למשוך את הנוער ללימוד הטכני. היה זמן שבטכניון הקימו בית-ספר טכני, כדי לעודד את הנוער, שבמקום להתרכז יותר במדעי הרוח ילך יותר למדעי הטבע. ואמנם הם הצליחו בכך. בלימודים עיוניים יש הרבה

סטודנטים דתיים, במתימטיקה ובפיסיקה, אבל אין מספיק כאלה במדע המעשי.

לכן, אני חושב שאם תקום ועדה, צריך לשתף בועדה זו גם את פרופ' שכטר מאוניברסיטת בר-אילן, למען שיוכל בועדה הזאת לתת ביטוי איך לשלב גם את הנוער הדתי.

ראש הממשלה י. אלוץ:

אני מבין שאתה מחייב את ההצעה ומציע לצרף עוד

איש אחד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא אומר שאם יוחלט על ועדה, צריך לצרף.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

אם תהיה ועדה, אז הממשלה צריכה לדאוג לייצוג

מתאים של כל החוגים.

שר הסעד י. בורג:

אני רוצה לשאול שאלה טכנית את השר פנחס ספיר,

מה האלטרנטיבה שאתה מציע?

השר פ. ספיר:

אני חושב שבדיוק כמו שפוחחים פקולטה בירושלים או בחיפה, כך צריך לנהוג גם בתל-אביב. בירושלים ובחיפה פתחו דברים שקודם היו שנויים במחלוקת, אבל המציאות היתה יותר חזקה. העניין הזה קיים, וכפי שאמרתי, יש התחיבות בעניין זה, של ראש הממשלה המנוח, וכפי שאמרתי גם נשלח להם מכתב, שהם יכולים להתחיל.

שר העבודה י. אלמוגי :

אבל זה סעיף אחר, אתה יכול להסכים לוועדה ולבקש

גם את זה.

דוש פ. ספיר :

אני מציע ועדה שחלמר את כל בעיות

האוניברסיטאות, לזה הגיע הזמן מומן. אבל זה לא שייך לענין זה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אם אני מבין נכון את הצעתו של שר האוצר,

בפירושו של שר העבודה, שהועדה הזאת אין מינויה מונע את התקדמות העבודה בהקמת הטכניון בחל-אביב, ועל זה לא שמענו משר האוצר.

שר העבודה י. אלמוגי :

כפי שאמרתי, זה סעיף אחר.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אין לי ספק בדבר, שועדה כזאת חשוב שתהיה. אני

חושב שאנחנו דורכים על המקום בענין זה.

שר העבודה י. אלמוגי :

אני בעד טכניון בחל-אביב ואני בעד הועדה.

דוש פ. ספיר :

גם אני בעד זה, אבל אני בעד ועדה לא לטכנאים,

אלא ועדה כוללת לבדיקה של מה שנחוץ למשק הארץ ולחברה שלנו.

שר העבודה י. אלמוגי :

זה כתוב.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

פה אני חולק על דעתו של השר פנחס ספיר.

אני חושב שבענין ההשכלה הגבוהה אנחנו רשנו לא

מעט. היתה ועדת שרף לפני שהוא היה חבר בממשלה. אחר-כך היתה ועדת שרים להשכלה גבוהה שחזרנו ודנו במסקנותיה, וסוף-סוף מונחת על שולחן הכנסת, חודשים על-גבי חודשים, הצעת-חוק שיש בה יסודות טובים. יש שם חוספות לא כל כך טובות, ויש גם חיסורים שהם מחייבים שינויים, ואני בטוח בזה, שלולא היה אצלנו המצב הכטחוני והמדיני כפי שהוא, היינו מזמן שומעים משהו מהסטודנטים שלנו והאקדמאים שלנו.

השר ס. ספיר :

שר החינוך לקח הצעה זו בחזרה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

פורמלית לא, אלא הוא ביקש להקפיא זאת.

אני חושב שבענין זה הממשלה פועלת או אינה פועלת

בחוסר-אונים מוחלט ובלי רצון מספיק לטפל בענין.

אם מינוי ועדה זו אינו נמצא בסתירה להקמת

הטכניון בתל-אביב, אני רואה ברכה אפילו בבירור של חלק של הפרובלמה של ההשכלה הגבוהה. מותר שתהיה ועדה, ועדה טאור מכובדת וטאור מוסמכת. כיון שבארץ שלנו לא מסתובבים הרבה שופטים בעלי פרס נובל, אין חולק שהם, חברי הועדה המוצעים בני הכי, וזה בהבנה מפורשת שזה כלל לא פוגע בענין של תל-אביב. לא מדובר על שבע ועדות, כי אם על ועדה אחת, וזה צריך להיות בתיק הועדה להשכלה גבוהה. השכלה טכנית קובעת ברכה לעצמה.

ד"ר י. גלילי :

האם שר החינוך הביע דעתו בנדון?

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף :

אני מגיש זאת על-דעתו.

ד"ר י. ספיר :

אני מבין שההצעה הזאת נוגעת לנושא ספציפי, והשאלה אם הערעור נוגע גם להרכבה של הועדה. אם הבנתי נכון, שמעתי צליל בדברי השר פנחס ספיר, שהאנשים המוצעים כאן כאילו כל אחד מהם מייצג מוסד.

ד"ר י. ספיר :

לנושא ספציפי הם צד, לנושא הכללי הם לא צד. אני הייתי מצרף לוועדה שלושה אנשי מעשה. אני מקבל את הצעת שר המשפטים. רוצים לעשות כירור מה הדרישות, מה הצרכים הטכנולוגיים בשביל ישראל, אדרכה. בוועדה זו, הייתי מצרף לפרופסורים האלה, כדי שזה לא יהיה דבר מופשט, שלושה-ארבעה אנשי משק מהתעשייה, מתחלואות ואולי גם כלכלן, אם כי אינני יודע אם זה נחוץ.

אם אין זה קשור עם מתן רשות מוסרית להתנות תנאים לתל-אביב, ואני מבין שגם שר החינוך תושש להתערב כאן, כי הוא מפחד שיקחו חלק מהכסף שלו, יש לה כל הזכות לא לעכב את הבניה, כי היא קיבלה הודעה מהממשלה שהיא יכולה להמשיך בענין.

ד"ר פ. ספיר :

אחה הבהרת את עמדתך. אני מבין שלפנינו בעיה, שבעצם לבדיקה זו אין התנגדות, אלא שהבדיקה תיעשה גם על-ידי אנשים שאינם במאה אחוז נוגעים לדבר מבחינת השתייכותם למוסדות, שלא יהיה בזה קונפליקט של אינטרסים.

דבר שני, לא ראיתי בטרמס אוף רפרנס איזה דבר שנוגע לעיכוב הקריאה באיזה מקום שהוא. באותה נקודה שבה מדבר השר פנחס ספיר ביחס להרכב הועדה, אני חושב שזה יביא תועלת. הבעיה יכולה להיות מה דרוש לאותו משק כפי שחוזים אותו מבחינת כוח האדם שרוצים לחנך.

אני רוצה לחזור לאותה שאלה. אני מציע שבנוכחותו של שר החינוך והתרבות ייערך פה בירור על כל המכלול הזה של החינוך האקדמי והעל-יסודי על כל סוגיו, ופעם נקבל תמונה ברורה, מה יש שם, מה ההוצאה הגדולה או הלא-גדולה שישנה, ומה התועלת שאנחנו מקבלים. האם יש לנו תמונה ברורה מכל הבוגרים של מערכת החינוך ההנדסית ואיזה אחוז בכל-זאת עוזב את הארץ? לשאלה זו יש השלכה.

ראש הממשלה י. אלוז:

את כל הבעיות האלה תלמד הועדה.

השר י. ספיר:

הייתי רוצה שיביאו לנו פעם דין-וחשבון גם בענין

זה, כי צריך לבדוק זאת.

שר החקלאות ח. גבתי:

ביקשתי רשות הדיבור בעצם בשביל להעיר הערה, שעכשיו השר ספיר העיר, בקשר עם הרכב הועדה. גם אני בדעה שהועדה אינה צריכה להיות מורכבת רק מפרופסורים, אלא גם מאנשי מעשה, אנשי תעשייה שקרובים לענין ויודעים את הצרכים יותר מהפרופסורים, תעשייה, חקלאות ועוד מישהו.

אחרי ששמעתי את דברי השר פנחס ספיר, אני רוצה להגיד שאינני מסכים לדעתו. אני חושב שטוב שיהיה ועדה שתבדוק את העניין בצורה כוללת.

אנחנו מדברים על מהנדסים. מהנדסים בכלל, זה כבר לא מושג היום. השאלה במה מעוניינים, במהנדסים בניין או במהנדסי אלקטרוניקה? אלה בכלל דברים שונים לגמרי. אני חושב שועדה זו תצטרך להיכנס לפרטי הדברים ולהתוות פרוגרמה, מה אנחנו צריכים לעשות בעשר השנים הבאות ואיזה סוג מהנדסים אנחנו צריכים להכין.

ועוד דבר, בסעיף ג' נרמז שהמדובר לא רק במהנדסים, כי אם גם בהנדסאים, טכנאים וכו'. כלומר, הועדה צריכה לראות את הבעיה כולה וגם להציע הצעה בקשר לפיזור או ריכוז ההכשרה הזאת. אינני רואה בזה שום סתירה עם מה שהובטח לתל-אביב, ואז הועדה הזאת תצטרך לקבל כאינפורמציה את העובדות ולאיזה התחייבויות או איוז הבטחה ניתנה לתל-אביב, ויצטרכו לקחת זאת בחשבון.

דוד פ. ספיר :

אני מסכים אתך.

שר החקלאות ח. גבתי :

השאלה אם צריך או לא צריך להקים טכניון בכאר-שבע, או אולי צריך להקים בית-ספר להנדסאות בדימונה או באיזושהי עיר פיתוח אחרת. זה תפקידה של הועדה, לראות את התמונה הכוללת ולהציע הצעות.

על-כן אני בעד זה, ואני בעד זה שההרכב יהיה יותר מגוון, ונוסף לאנשים האלה להוסיף גם כמה אנשי מעשה.

שר הסעד י. בורג:

אני בעד הענין הזה, אבל אני בדעה שאנחנו עושים עבודה חלקית, אם לא מביאים את הענין של ההשכלה בכלל. אינני חושב על הועדה של השר ארן, והועדה של נפתלי המנוח, שעשתה מחקר פעם, מה נחוץ. אולי יש צורך בהקדמה להחלטה או בהחלטה לחור, של הממשלה, לומר שענין ההשכלה הגבוהה או החינוך הגבוה ייבדק בקונטקסט הזה.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

קודם כל להצעה שייבדק הענין כולו. אני חמים דעים עם השר פנחס ספיר, ובוודאי יש עוד שרים סביב השולחן הזה החושבים שצר מאוד לנו על כך שהטיפול בתחום זה איננו בתחום משרד החינוך והתרבות. זו אינה שאלה של ועדה חד-פעמית. זו שאלה של מוסד שמטפל בזה, שעושה תכניות פעם לחמש שנים או לעשר שנים, אבל כפי שאנחנו יודעים, כאשר מדברים על ענין ההשכלה הגבוהה, אין שר החינוך מטפל בזה והוא גם הוריע על כך. נמצא שמטפל בזה שר האוצר. אני מודיע לכם, רבותי, אינני מסוגל להמשיך ולטפל בתחום זה כפי שטיפל בו קודמי, או שהוא קיבל על עצמו להחליט יותר מכפי שאני מקבל, והיה מוכן יותר לקבוע דברים. אני אינני יכול.

כאשר באה אלי משלחת מאוניברסיטת תל-אביב ואמרה שיש התחייבות של מיליון ל"י לשנה זו, של קודמי, ואני שאלתי אותם מה שמשמע ממיליון ל"י אלה, הם אמרו לי שבסופו של דבר זו השקעה של 34 מיליון ל"י רק במיבנים ובמעבדות, חוץ מהשתתפות בדברים אחרים. היתה לי ישיבה אתם, שהשתתף בה ראש העיר הקודם של תל-אביב, ובכל שאר הסעיפים אמרתי שאינני מוכן להחליט על זה ולהמשיך בזה. אני רוצה שתקום ועדה שתבדוק את השטח הזה בכללו, והיא תבדוק אם אוניברסיטת תל-אביב יכולה השנה להתחיל בתואר מאסטר או לא, ולא צריכה לשאול.

ראש הממשלה י. אלון:

זה ענין של המועצה להשכלה גבוהה.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

לא, אני לא רוצה להאריך, אבל זה הרבה יותר מסובך. אין במשרד האוצר מנגנון לבדוק זאת. בדרך-כלל יושב שר האוצר עם אגף התקציבים, שהוא בכלל יודע את הכל, אבל גם "הכל" הזה קצת מוגבל. היה מקרה אחד של ויכוח בין אגף התקציבים ובין אגף במשרד החקלאות, ביקשתי את שר החקלאות לבדוק את העניין במקומי, כי אינני מכין את העניין, להפתעת האנשים.

אני מבקש שתהיה ועדה. וכאן אני רוצה לומר לשד ורהפטינג, הועדה הזאת אינה מחייבת את הממשלה, היא רק מגישה המלצות. היא יכולה להגיש שיש צורך בסכומים כאלה וכאלה במשך חמש שנים והממשלה יכולה להחליט שכירה להוציא זאת רק תוך עשר שנים ולא חמש שנים. היא יכולה להחליט להקדים את זה ולא להקדים דבר אחר. אבל ברור שכאשר הממשלה תעמוד לפני החלטה, יהיה לפניה חומר מעובד על-ידי אנשים שהתעמקו בעניין הזה והם קרובים לתחום הזה.

אני רוצה להביא דוגמה. היה לנו בירור לגבי תחום הטכסטיל, ותעשיית הטכסטיל וההלכשה בתעשייה הישראלית. הועדה היתה רחבה והיא הגיעה למסקנה שחסרים לנו שם מהנדסים וכימאים. שנתיים-ורבע ישבתי במשרד המסחר והתעשייה ושטעתי טענה זו, שעד שנתכנסה ועדה שקשורה עם הועדה הכלכלית שכונסה באפריל 1968, והיא הקימה ועדה בין-לאומית לטכסטיל, והיא הקימה ועדת משנה להכשרה, היתה ישיבה מאוד מוצלחת, והיא הגישה מסקנה מפתיעה, שלתעשייה יחסרו במשך חמש השנים הקרובות בסך-הכל חמישה מהנדסים בשנה, ומהם ארבעה אפשר להביא מחוץ-לארץ, אבל מה שחסר, זה הנדסאים וטכנאים ומנהלי עבודה, ולשאלה זו יש דחיפות ממדרגה ראשונה, כי בזה לוקה התעשייה הזאת, ולצדדי גם תעשיות אחרות. הסוף הוא שמהנדסים ישנם, ומה שחסר זה סוג-הכייניים.

לגבי בית-הספר על שם שנקר, אנחנו רגילים כעת על זה שבית-הספר הזה לא יהיה סתם בית-ספר לחינוך מקצועי, אלא יכשיר את סוג-הכייניים הזה. בינתיים הם נכנעו לאור הטענות האלה שהטכניון עומד לקבל זאת, והוא טוען שהוא כבר קשר קשרים בעניין זה. זה רק מראה כמה העניין מסובך וכמה

אנחנו פועלים בלי בדיקה.

בסופו של דבר אני רוצה לומר כי המלצות הועדה הזאת ישמשו נר לרגלי הממשלה, באיזה טמפו, באיזה מקצועות ובאיזה היקף יתפתח גם ענין תל-אביב. זה איננו נוגע לשנתיים הקרובות. אבל בשנה הבאה יצטרכו להתחיל לבנות בנינים באוניברסיטת תל-אביב בשביל לקלוט סטודנטים בשנה הראשונה בעור שלוש שנים. כל זה כעת ובעונה אחת. אני רוצה שלפני זה יהיה לפנינו הרין-וחשבון הזה של הועדה.

עכשיו אני מציע הצעה ביחס להרכב הועדה. לא רצינו ועדה גדולה. חשבנו על ועדה בת 5 חברים. אבל אני שמעתי מה שנאמר כאן. אני יודע באיזה שטח פועל פרופסור שכטר. אומרים לי שהוא פועל בשטח הכימיה. לא נראית לי הגירסה שמוכרח להיות דווקא פרופסור דתי, אבל למען שלום בית אני מוכן לקבל זאת.

השר י. אלמוגי:

מומחה בשטח זה הוא דווקא פרופסור להר.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

הוא דווקא עוסק בסוגיה איך לפתח טכנולוגיה שתמעיט בחילול שבת. אבל זה אינו נוגע לוועדה זו.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לא רק בזאת הוא עוסק.

שר הפנים ט. ח. שפירא:

הוא גם פרופסור חשוב.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אני יודע זאת. ישבתי בהנהלת האוניברסיטה ואושרה בשבילו מעבדה מיוחדת שעלתה \$ 300,000.

אני רוצה עוד להתייעץ ביחס להרכב הועדה עם יושב-ראש הועדה פרופסור פטנקין. אני מציע ליפות את כוחי לצרף לועדה עוד 2-3 אנשי מעשה, ואז יגיע מספר חברי הועדה לעשרה.

דוד פ. ספיר:

איני יודע במשך כמה שנים יוצא הסכום של 40 מיליון ל"י.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

לא אמרתי 40 מיליון ל"י כי אם 34 מיליון ל"י.

דוד פ. ספיר:

התעניינתי בנושא זה. כדרכי אני מכין לי חומר בנושא שאני מתעניין בו. הטכניון אוסר שיוציא על הסטודנטים שהבטיח לקבל ממשרד הבטחון - איני יודע אם 400 במשך 4 שנים או 800 - סכום של 15 מיליון ל"י.

אני בעד כל ועדה. אבל ועדה של פרופסורים לבד תהיה פחות מועילה. אני זוכר שהם ביקשו 40 מיליון ל"י. אבל ראש הממשלה כנראה הוריד להם את הסכום או חשב שהוא הוריד. אני בעד כל ועדה ויש לי דרך ארץ בפני כל פרופסור, ולא רק בפני אלה המחכים לפרס נובל. ודאי אני יודע מי הוא יובל נאמן. אבל אני שואל: האם יש קשר בין התחלתו של בית הספר הטכני בתל-אביב לועדה זו? אם צריך להצביע, אני יכול להצביע בעד כל ועדה. אבל אני אוסר שאין כל קשר בין שני הדברים האלה.

שר התחבורה ט. כרמל :

אם הבינותי נכון, הרי הויכוח סובב סביב זה שמא הועדה הזאת, שאומרים לבחור אותה, תציע הצעות שיהיה בהן משום התכחשות להתחייבות קודמות של המשלה. שמעתי מהשר פנחס ספיר שישנה איזו התחייבות של המשלה לגבי פיתוח בתל-אביב, אשר הועדה הזאת יכולה כאילו לבוא ולסתור את זה.

אני מציע שנחליט על הקמת הועדה הזאת, ויירשם בפרוטוקול שהתחייבות המשלה עד עכשיו קיימות ועומדות.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

לגבי תל-אביב?

שר התחבורה ט. כרמל :

לגבי תל-אביב.

השר י. ספיר :

זה אינו מחייב את הסכומים שהם מציעים.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף :

במידה שאני יודע, ישנה התחייבות פורמלית על מליון לירה לשנה זו.

השר ט. ספיר :

אני מדבר רק על תל-אביב. איני מדבר לא על חולון ולא על באר-שבע. מעולם לא אמרתי מה שנחוץ בשטח האוניברסיטאות.

התחייבנו כלפי חל-אביב שתהיה מחלקה, פקולטה

או טכניון - תקראו לזה כפי שאתם רוצים - שתיתן במשך השנים וודאי כ-500-600 מהנדסים וטכנאים לשנה, דבר שנחוץ לנו כאויר לנשימה, וזה יעלה שם וול יותר מאשר בטכניון בחיפה. הם התחייבו לאסוף 40%-50% של הסכום הדרוש לבנין (ר' הנספח להלן) - מכתב השר פ. ספיר אל מר אגמון מיום 8.7.68 בנושא הנדון - שהשר ביקש אחרי הישיבה לצרף לדבריו).

אני מוכן לקבל את ההצעה שהציע השר כרמל ושר

המשפטים והשר יוסף ספיר.

שר הדתות ז. ודהפטינג:

הערה בקשר להצעה החדשה שהושמעה. איך יכולה הממשלה לקבל החלטה על התחייבויות סתומות? אם זה מחייב - זה מחייב. אם רוצים אישור הממשלה, צריך להביא את ההסכם ואת הפרטים ולאשר. איך יכולה הממשלה להתחייב סתם ככה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

איש אינו מציע זאת.

שר התחבורה מ. כרמל:

התחייבויות שהן קיימות יקיימו.

שר הסעד ז. בורג:

על זה צריך להחליט? זה מובן מאליו.

ראש הממשלה י. אלון:

(א) אני מציע לקבל את ההצעה המתוקנת של שר האוצר על הקמת הועדה ועל בריקת שאלת ההרחבה. יחד עם ההתייעצות עם יושב-ראש הועדה תתייעץ גם עם ראש הממשלה בפועל וגם עם ראש הממשלה ממש.
(ב) לועדה הזאת אין סמכות לפסול התחייבויות של

המשלה. מה הן התחייבויות של המשלה, איננו קובעים פה. אולי צריך יהיה לקבוע זאת באופן נפרד.

להלן הנספח:

י"ב תמוז תשכ"ח

8 ביולי 1968

אל : מר אנסון, הממונה על התקציבים

הנדון : הקמת מבנים ללימודי ההנדסה

סוכם עם הנהלת אוניברסיטת תל-אביב שמתחילים בהקמת מבנים כולל ציוד לבנין לימודי הנדסה באוניברסיטה של תל-אביב. במבנים אלה ילמדו לקראת התארים - הבנינים ייבנו והציוד ירכז בשנתיים החל מספטמבר 1968 ועד ספטמבר 1970 והפרויקט יעלה שנים-עשר מיליון לירות. הוסכם כי המשלה תשתתף בפרויקט זה במימון של ששה מיליון לירות. עיריית תל-אביב בסך של שלושה מיליון לירות והאוניברסיטה בסכום של שלושה מיליון לירות.

ב ב ר כ ה,

פ. ספיר

העחק: מר רבינוביץ סגן ראש עיריית תל-אביב
ד"ר וייז, נשיא אוניברסיטת תל-אביב.

שד המסחר והתעשייה ושד האוצר ז. שדף :

הועדה מנישה רק המלצות, אין לה סמכות להחליט.

דו"ש פ. ספיר:

אני עקשן. ביקשתי את שרף קודם שיבדוק את העניין. ההתחייבות שלי היא כמו של אשכול ושל שרף. אין קשר בין הועדה לבין התחלת בית-הספר הטכני בתל-אביב. אף פעם לא עשיתי השוואה בין אוניברסיטת בר-אילן ואוניברסיטת ירושלים. אם היא רוצה להשקיע עשרות מיליוני לירות, היא משקיעה. לפני 1967 הגיע החוב של האוניברסיטה בירושלים לסכום של 50 או 60 מיליון ל"י. אחרי-כן מצאה אנשים שניכו לה את החובות. מכון ויצמן לא מצא אנשים שינכו לו את החוב של 25 מיליון דולר. מכון ויצמן חייב לגופים באמריקה בערבות שלנו. את הכסף שאנחנו צריכים לקבל לא העבירו הנה.

אבל אני שואל שוב שאלה ברורה: האם יש קשר בין בנין טכניון בתל-אביב או הקמת מחלקה או פקולטה בתל-אביב עם בחירת הועדה הזאת? אני אומר שאין קשר בין שני הדברים. אם אתה רוצה לטשטש, אני מבקש להצביע.

ראש הממשלה י. אלוז:

איני רוצה שנקבל דרך אגב החלטה של הממשלה. אני מקבל שהתחייבויות קודמות של שרים הן התחייבויות. גם אני התחייבתי על כמה דברים, והשר אלמוגי מבצע.

שר העבודה י. אלמוגי:

אנחנו בוחרים ועדה רק אם אין היא סותרת התחייבויות קודמות.

ראש הממשלה י. אלוז:

איני יכול דרך אגב להביא אישור על דבר שלא דנו

בו.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

לפעמים אני אומר איזה דבר מרגיז. אבל האמינו לי שאין זה בכוונה תחילה ותמיד זה בצער לאחר המעשה. אני רוצה לומר: ההתחייבויות צריכות לבוא לידי ביטוי בתקציבים. בכל תקציב שנתי דנה בו הממשלה לגופו של דבר.

השר פ. ספיר:

אלון אמר שאלמוגי מקיים את התחייבויותיו. גם אני קיימתי את התחייבויותיו של בונשטיין. אולם בכלל אין דנים פה על תקציב. ההצעה הזאת באה כדי לעכב את הקמת הפקולטה בתל-אביב.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

לא הצעתי אותה בשביל זה.

ראש הממשלה י. אלון:

יש לה רק סמכות מיעצת.

שר העבודה י. אלמוגי:

והיא אינה סותרת התחייבויות קודמות.

שר התחבורה פ. כרמל:

בהקשר לדיון הזה: זה כמה פעמים במשך שנים הובעה סביב השולחן הזה ראגה על המצב בחינוך הגבוה, הואיל ומבחינת הממשלה זהו אחד השטחים המוזנחים דה-יורה ודה-פקטו. ואני מציע שנבקש את ראש הממשלה שיביא לנו הצעה במשך זמן המתקבל על הדעת על הסדר הפיקוח הממשלתי או הכוונה הממשלתית או הניהול הממשלתי לבעיות החינוך הגבוה.

ראש הממשלה י. אלוז:

אני מקווה שזה יהיה בקדנציה הבאה.

אולי יהיה דיון על כך בועדה חלקית, ואולי נקבל

החלטה כללית בענין החינוך הגבוה.

מ ח ל י ט י ם :

א. למנות בזה ועדה הציבורית לבדיקת הצורך בהרחבת החינוך ההנדסי והטכנולוגי, היקפו, הרכבו ודרכי ההרחבה.

ב. תפקידי הועדה יהיו כמפורט להלן:

- (1) גיבוש תחזית של היקף כח האדם ההנדסי שיעמוד לרשות המשק ב-10-15 השנים הבאות לפי תחומי ההתמחות - ממוסדות הכשרה בארץ, מהעליה, מתושבים ישראלים חוזרים וממקורות אחרים.
- (2) להשוות את התחזית הנ"ל עם הערכת הצרכים בכח אדם הנדסי - טכנולוגי בישראל בתקופת התחזית על-סמך מחקרים ועבודות שנעשו בתחום זה, וכן על סמך עבודות משלימות כפי שהועדה תמצא לנחוץ.
- (3) להציע דרכים נוספות לשם הכשרת כח-האדם ההנדסי שידרש לסוגיו השונים (הנדסאים ומהנדסים - בתחומי ההתמחות השונים ובוסות ההכשרה השונות). ולציין, במידת האפשר, את מידת הדחיפות שבהכשרת כל סוג.
- (4) להציע מיקום של ההרחבה שתדרש בתחומים ובוסות השונים - אם ליד מוסדות קיימים או במוסדות חדשים - בהתחשב כשיקולים תקציביים, כלכליים וחברתיים.
- (5) לאמוד את סך ההשקעה הדרושה והתקציב השוטף הדרוש, בהתאם להמלצות שתועלינה, ולהמליץ על סולם עדיפויות מבחינת הזמן.

ג. חברי הועדה יהיו:

פרופ' ד. פטנקין - יו"ר
פרופ' י. בן-דוד
פרופ' ע. דה-שליט
אלוף ע. חורב
פרופ' ח. חנני
פרופ' י. נאמן
פרופ' י. שכטר.

לועדה זו יצורפו, תוך התייעצות עם ראש הממשלה והיושב-ראש שלה, עוד מספר אנשי כלכלה משטתי הפעולה השונים.

ד. הועדה תהיה מוסמכת לקבל מידע מכל משרדי הממשלה וגופים ציבוריים אחרים, לערוך מחקרים, סקרים ועבודות אחרות הדרושים לעבודה.

ה. הועדה תגיש את המלצותיה לראש הממשלה, לשר האוצר ולשר החינוך והתרבות.

ו. אין בהחלטה זו משום פגיעה או שינוי בהסדרים קודמים שנעשו על-ידי הממשלה או באישורה.

468. יום העצמאות תשכ"ט

ראש הממשלה י. אלון:

יסביר את ההצעה שר המטרה בתור יושב-ראש ועדת

השרים לעניני סמלים וטקסים.

שר המשטרה א. ששון :

אתה הצגת את הענין, ומה שצריך עכשיו הוא שהשרים

יגידו את דברם.

שר התחבורה מ. כומל :

אולי אפשר לחזור על ההצעה?

שר המשטרה א. ששון :

ההצעה היא, להמליץ בפני הממשלה להקדים את

יום העצמאות תשכ"ט מיום ה' באייר ליום ד' באייר ולהביא לאישור הכנסת תיקון

לחוק יום העצמאות תש"ט-1949 בנדון כחוראת שעה.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

זה צריך היה לעשות לפני 21 שנה.

שר העבודה י. אלמוגי :

אני נגד הצעה זו מהטעמים הבאים:

זה 21 שנה שאנחנו מנסים לעצב דמות של יום זה

ועדיין לא הצלחנו במאה אחוז. יש לי דעות שונות בענין זה. תלילה לנו לגשת

ליום הזה גישה טכנית. הסיבה להצעה היא סיבה טכנית, מדוע היא טכנית? משום

שאנחנו החלטנו לערוך את יום הצעדה ביום העצמאות ומשום שהצעדה צריכה לארוך 4

ימים ואינה יכולה להסתפק ביומיים וחצי, אנחנו רוצים להקדים את יום העצמאות

ביום כדי שהצעדה תוכל להמשך 4 ימים. לכן זוהי סיבה טכנית.

השר מ. בנין :

כדי שלא ייפגעו רגשותיהם של המשפחות השכולות.

שר העבודה י. אלמוגי :

אדוני השר בגין, אשאל אותך: אילו הצעדה היתה צריכה לארוך לא יותר מיומיים, היינו משיגים את הכל. אז אנחנו לא פוגעים ברגשות המשפחות וגם עורכים את יום העצמאות ביום. אם כן לא בשל אי-רצון לפגוע ברגשות מציעים להקדים את יום העצמאות, אלא משום שהצעדה אינה יכולה לספק את הקילומטרו של הליכה ואין זה מספיק בשביל יומיים וחצי. אם אחת מתחיל את הצעדה ביום רביעי, אינך יכול לסיים אותה ביום ששי, אלא בשבת. אין לערוב פושה בפרשה.

אני בפירוש נגד זה שישמשו ביום הזכרון כדי להקדים את יום העצמאות ביום. אולם אם אני צריך ליצור איזה דבר יוצא מהכלל או הוראת שעה, נקבע שיש ללכת פחות 30 קילומטר. זוהי הליכה של 30 קילומטר בסך הכל. להקדים בשל 30 קילומטר את יום העצמאות ולעשות הוראת שעה לגבי יום זה, יש בזה פגיעה ביום העצמאות. אני מתקומם כולי נגד זה. לא היינו רוחים בשל איזו סיבה שהיא יום בחירות שנקבע, ויום הבחירות הוא פחות קדוש ופחות מסורתי מאשר יום העצמאות.

שאלתי את הרמטכ"ל: מדוע אי-אפשר להתחיל את הצעדה ביום רביעי ולגמור ביום ששי בצהריים ולקצר את הצעדה במספר קילומטרים? הרמטכ"ל טען שזה פחות קילומטרים ממה שנחוק, באות אלינו משלחות מחוץ-לארץ, ויש איזה תקן בהליכה.

ראש הממשלה י. אלוז :

חקן ספורטיבי.

שר העבודה י. אלמוגי :

אם כן הכעיה, השר בגין, איננה יום הזכרון, אלא חקן ספורטיבי של הליכה. אני נגד ההצעה להקדים את יום העצמאות. אם יכלו כל הקיצין, לא איכפת לי שבשבת יהיה קיים מתנה הצועדים, אמנם לא יצערו בשבת, אלא יהיה עונג שבת באיזה מקום ויגמרו את הצעדה ביום ראשון. ישנן

כל מיני אפשרויות, רק לא להקדים את יום העצמאות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כבר אמרו פעם על החגים שלנו "החגים שכרו מלבם".
איני יכול להוסיף הרבה על מה שאמר השר אלמוגי.
מדוע בעצם לא נדחה שלושה ימים את חג השבועות או את חשעה באב? איזה
מין טיפול זה בחג לאומי? אנחנו מתחבטים איך לחוג את יום העצמאות. עשינו
השנה איזה שינוי. אבל החג איננו יכול לזוז ממועדו. אם כן או לא תהיה צעדה,
או תהיה צעדה שבוע קודם לכן או כעבור שבועיים. העניין הוא שחג העצמאות
איננו יכול לזוז.

ישנה שאלה אחרת שעליה אנחנו צריכים לתת את
הדעת. אני חושב שהסמיכות שבין יום הזכרון ובין יום העצמאות אינה טובה.
היא פוגעת בעיקר במשפחות השכולות ולמרבית הצער מספרן מתרבה והולך, וכשהם
הולכים מכית הקברות, והילדים הולכים כבר עם הדגלים וכבר יש ששון ושמחה, כמו
שצריכים להיות ששון ושמחה, זה אינו הולך ביחד. גם פה איני מציע לעשות
משהו על רגל אחת או לעשות משהו השנה. די שעשינו שינוי דיקלי אחד בחג
העצמאות, שאין בו השנה מצעד. זה מסוג הדברים שהטיפול המופרז בהם והשינוי בהם
הורס את כל העניין.

לכן, אני מציע לדחות את ההצעה להקדים את יום
העצמאות. נצטרך גם ללכת בזה לכנסת. איזה טיפול זה יהיה? אולי נציע לדחות
את חג השבועות לשבועיים, כי זה יהיה נוח יותר?

שר הסעד י. כורז:

או לדחות את שבת ליום ראשון.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני נגד כל "החכמות" האלה. עם כל הכבוד
למציעים אני מציע לא לקבל את ההצעה הזאת.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

אני מצטרף לדבריהם של שר העבודה ושל שר המשפטים
 שאי-אפשר לדחות או להקדים את יום העצמאות. אני רוצה להוסיף מספר הערות.
 דחיית תג לפי המסורת היהודית, לפי ההלכה זהו
 דבר קשה. רק כשיש התנגשות בין שני חגים, כששבת באמצע, יש נדחה. ואז המגלה
 נקראת בימים אלה ואלה כדי לא לחלל את השבת. אבל כללים לכך קובעים פעם במאות
 או באלפי שנים. יום העצמאות איננו סתם תאריך, אלא זהו יום היסטורי.
 קבעו את יום העצמאות ביום שעליו הוכרז על העצמאות. וכבר נקבעו ביחס אליו שני
 חוקים בכנסת שקבעו איך נוהגים אם חלה התנגשות עם יום השבת. איך דוחים או איך
 מקדימים. אין להוסיף עוד שינוי.
 אשר לסמיכות של יום הזכרון ליום העצמאות,
 אני חושב שזה כל כך בלתי מסורתי. כך קבעו את העניית אסתר סמוך לפורים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני מציע לעשות זאת השנה, אבל שיחנו על-כך את

הדעת.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

אני חושב שצדדה היא אלמנט הכרחי ביום
 העצמאות. יום העצמאות יתקבל כחג אמיתי כשהוא יחדור לכל בית יהודי ולא רק
 לרחוב. הרחוב יכול להיות תוספת. אם אין הצדדה מסתדרת ביום העצמאות, יעשו
 אותה שבועיים קודם לכן. טוב היה אילו אפשר היה לערוך מצעד צבאי. אבל אמרו
 שלעשות כל שנה מצעד צבאי, זה קשה.

ד"ר מ. בנין:

אני מציע שישמעו עכשיו לפחות את אחד
 "המשוגעים", אחרת לא יבינו כמה מדובר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני באמת מתפלא על כל "המשוגעים" הללו, לא על אחד המשוגעים, איך הם הגיעו להצעה כזאת. ענין העצמאות זהו ענין קבוע ועומד, התכונה של העצמאות באה בשעת מסוימת וביום מסויים. ואי-אפשר לבוא ולשנות דבר כזה. זה קבוע. זה קרה ביום ה' באייר.

אני רוצה לומר עוד משהו: אין עדיין נוסח קבוע לחג הזה. במשך הזמן זה וודאי יהיה. עצם העובדה שאנחנו יכולים לשנות את היום יוריד מערך החג.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מתפלל ליום שבו היהודים יעשו קידוש ויאמרו "ביום חג העצמאות הזה".

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם אנחנו באים לשנות, אנחנו עלולים לבטל את עצם החג הזה. אם אתה יכול לנהוג בחג הזה כפי שנוח לך, הפעם זה נוח לך, משום כך אתה מקיים אותו ביום זה, בשעה שאין זה נוח לך, אתה מקיים אותו ביום אחר, יגידו שאין זה בכלל חג. כי הדבר תלוי בידי אדם, מה שהוא רוצה - הוא עושה. אנחנו חושבים שבאותו יום קרה משהו לישראל, ישנם יהודים כאלה הרואים את קדושת היום, הם באים לבית הכנסת, מתפללים ואומרים הלל. תגידו להם לעשות זאת לא ביום זה אלא ביום אחר, אנחנו מבטלים על-ידי כך את חג העצמאות. יש דברים שאי-אפשר לדבר עליהם. לדעתי הצעה כזאת לא היתה צריכה לבוא לשולחן הממשלה.

ד"ר מ. בנין:

ידבר עכשיו אחד "המשוגעים".

אני מבין להחלטותם של חברי הממשלה בקשר לתאריך

של יום העצמאות. איני מתרגש. אני חושב כי הם דברו בהתלהבות כזו ובכוח שכנוע כזה, שפשוט לא שמו לב לעובדות.

הממשלה החליטה לבטל ביום עצמאות זה דבר שהיה

קיים עשרים שנה, ושמו "מצעד צבאי מרכזי". אין זה דבר פשוט. היתה זאת מסורת, אמנם רק של עשרים שנה. אולם היה תמיד מצעד צבאי. התחשבו כימים המיוחדים שבהם אנחנו חיים עכשיו, בהתפרסות צבאנו, בהוצאות המיוחדות הכרוכות במצעד, בשעת החירום המיוחדת שבה אנחנו חיים ואמרו הפעם לערוך צעדה במקום המצעד הצבאי.

אם יבטלו את הצעדה ביום העצמאות, יום העצמאות

יוחג ללא חג. מה יהיה באותו יום העצמאות? כליל העצמאות תהיינה כמות בידור עם בדיחות זולות בדרך כלל ועם כל מיני בדרנים. ולמחרתו מה יהיה? כל אחד יישב בביתו לחוג את חג העצמאות ולעסוק בפילוסופיה. יפה מאוד. אבל איך יתבטא החג אצל המוני בית-ישראל? כאשר היה המצעד הצבאי, היה זה המוקד לחג. מאות אלפי אנשים מכל קצות הארץ נהרו למקום שבו התקיים המצעד. כאשר הוא איננו חשבו אנשים שתהיה הצעדה היפה הסגנונית, שחלול בני נוער רבים, והם יעברו בחוצות ירושלים כמו תמיד, אבל הפעם ביום העצמאות, וגם יעברו מסביב לחומה, זה ירכז גם כן מאות אלפים מהארץ ומחוץ-לארץ.

שר הסעד י. כרמל:

מה זה יועיל בצפת ובבאר-שבע?

דוד מ. בנין:

גם המצעד הצבאי לא היה בצפת ובטבריה.

ברור שיש איזה מוקד. שר הסעד, כיון שמדבר

עכשיו "אחר המשוגעים", מסוכן לערוך קריאות ביניים. הכוונה שיהיה מוקד, יבואו גם מאות אלפים מחוץ-לארץ. ליום העצמאות באים לפחות יהודים לרכבות מחוץ-לארץ. גם הם יסתובבו ביום הזה ללא מעשה? אבל כשתהיה אותה צעדה מפורסמת סגנונית עם שירה מגוונת, זה ענין אחר.

אלה הן העובדות. על רקע שתי העובדות הללו נוצרה עובדה אחת והיא המכרעת, השר אלמוגי. לא נתעוררה שום בעיה אחרת. הכל הלך למישרין. הממשלה סיכמה שהשנה לא יהיה מצער צבאי, אלא צעדה.

והנה לפני כחודש ימים נתעוררה הבעיה. מאחר שיום הזכרון לכל הלוחמים למען חקומת ישראל חל עשרים וארבע שעות לפני יום העצמאות, ועל-פי התכנית צריכה הצעדה לצעוד גם באותו יום, ביום הזכרון או לפעול איך שהוא, אמרו הורים שכולים: זה יפגע בהתייחדות, כי הרי בצעדה ישתתפו בני נוער. מה עשינו? הועדה שבואשותו של שר המשטרה עשתה הכל כדי למנוע את הפגיעה הזאת. ניסינו לשכנע את ההורים השכולים שיקבלו את ההסדרים המיוחדים. מה היו ההסדרים המיוחדים? ביום הזכרון לא תהיה צעדה, אם הם לא ימשיכו בצעדה עצמה, אלא ישבו בשקט במחנות, ובמחנות החקיימנה עצרות זכרון לזכר הגיבורים. זה לא סיפק את ההורים השכולים, ואני חושב בצדק. אמרו, בצעדה ישתתפו בני נוער, אפילו אם חושיב אותם במחנות, הם מוכרחים קצת להתכבד ולהתלוצץ. ומדובר ברבבות.

עשו עוד נסיון אחד. אלוף אייל, ראש הג"א,

נפגש עם מועצת ההורים של המשפחות השכולות. אמר: אין דרך אחרת, אבל נעשה כל דבר אפשרי כדי שביום הזכרון תהיה רצינות גם במחנות הללו. הרוב במועצת ההורים אמר: נוחא, אבל מיעוט התקומם נגד זה ובצורה חריפה ביותר. כך סיפר לנו אלוף אייל וגם הרמטכ"ל. מה קרה איפוא? הגענו כועדה לידי מסקנה שאין זה ענין של רוב ומיעוט. מה הרבותה שהיה רוב במועצה שאמר "נוחא"? אין זה ענין להצבעה. היה מיעוט במועצת ההורים של המשפחות השכולות שאמרו: איננו יכולים לקבל את זה, זה יהיה חילול זכרם של בנינו. התחשבנו ברגש האנושי העמוק המקודש בישראל וחיפשנו מוצא. חיפשו את כל המוצאים בעולם. בישיבה האחרונה היה גם ראש הממשלה בפועל. הועלו כל מיני מחשבות, אולי להביא גרנ"ע, אולי לעשות דברים אחרים. חיפשנו מוצא. ישבנו על המדוכה ולא נמצא מוצא.

הרעיון הזה של הקדמת יום העצמאות ביום אחד ובאופן אבטומטי הקדמת יום הזכרון נראה לנו הדבר היחיד שיבטיח שני דברים, והם העיקר: א) אי-פגיעה ברגשותיהן של המשפחות השכולות; ב) שיהיה איזה תוכן להמוני בית-ישראל בירושלים. אחרת יהיו פירושים: מה פתאום עזבנו את יום העצמאות בירושלים? לא יהיה שום מוקד לריכוז ההמונים ויום העצמאות יהיה ריק מתוכן.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אי-אפשר לקצר את הצעדה?

ראש הממשלה י. אלוז:

הצעדה היא צעדה בזכות עצמה, לא בזכות יום העצמאות.

השר מ. בנין:

יום העצמאות צריך לחול ביום רביעי, יום הזכרון צריך לחול ביום ג', הכוונה היא שיום הזכרון יהיה ביום ב' ויום העצמאות ביום ג'. הצעדה תתחיל בירושלים ביום ג', ביום העצמאות. אלה הן העובדות. הממשלה היא בת-חורין להחליט. נכון שכולנו תמיד קצת "משוגעים", אבל לחשוב שכולנו משוגעים לגמרי, זה קצת משונה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אתה התחלת בזאת שאמרת שאתה מדבר בשם המשוגעים.

השר מ. בנין:

מדוע צריך להשתדל לקבל את הסכמת הטיעות? ברור שמוכרח להיות קורס אקט תחיקתי.

שר הסעד י. בורג:

תהיה וכחנליה.

דוד מ. בנין:

ההשוואה לשבועות, לפסח וליום הכיפורים תופסת כמו חברותי עם מאו-צה-טונג. בחוק יום העצמאות טבועה בעצם דחיתו בשלושה ימים. כתוב בחוק שאם יום העצמאות חל ביום ששי או שבת או ראשון, יהיה נדחה על-פי החוק, או להקדים או לאחר. יש נדחה. גם על-פי המסורת היהודית יש נדחה מחוץ ליום הכיפורים.

אפשר לא לקבל מה שאני אומר. אבל אין רוחה ואין זה מעליב את יום העצמאות. אם המחוקק יאמר שכהוראת שעה לא כהתחשבות עם הצעדה ועם מספר הקילומטרים, אלא כהתחשבות עם יום הזכרון, כדי לא לפגוע בדגשות המשמחות השכולות, הקדמנו את שני הימים, בשנה הבאה לא יהיה צורך בכך, לא נקדים.

המחשבה שלא תהיה סמיכות בין יום הזכרון ליום העצמאות הועלתה ונטפל בואת.

למרות כל ההתקפה המוחצת, שלעמים רחוקות הייתי אחד מקרבנותיה, אני מציע לאשר את הרעיון הבלתי-שכיח הזה.

שר הבריאות י. ברזילי:

לא רק שהאנשים שהציעו מה שהציעו אינם משוגעים, אלא אני מוכן להבין את כל החיבוטים והלכטים שלהם, ובכל-זאת אני מתנגד להצעה זו, כי יש הבדל בין ענין התוכן של החג לבין המועד הקבוע של החג. תוכן החג ודפוסי החג משתנים. עובדה היא שפעם יהיה מצעד צבאי ופעם לא, פעם תהיה צעדה ופעם משהו אחר. אבל המועד איננו יכול להשתנות. שנית: אין כאן מקום להוראת שעה. כלומר, אם אתה פותח את הפתח לשינוי המועד, מסיבה זו של צעדה, ותצטרך אפילו להזדקק לרשות המחוקקת, הרי פעם אחת שוב יוכלו להציע זאת. שלישית: איני מוציא מן החשבון שאולי פעם יהיה הכרח בכך, יהיה "פארס מאזשער". העצמאות ויום העצמאות הם עדיין יצור רך מדי וצעיר מדי מכדי

שנוכל להתרגל שאנחנו יכולים לנגוע ולפגוע בו. ואם מדובר על חד-פעמיות ועל הדילמה לבחור בין תקן ספורטיבי לבין יום העצמאות, ייפגם התקן הספורטיבי ולא יום העצמאות. מתוך כך אני מבקש שלא לנגוע בדבר.

שר הפיתוח ושר התיירות ב. קול:

יום העצמאות היה חמיר חג גדול בשביל יהודי ישראל ובשביל יהודי הגולה שבאו אלינו. אשר ליהודי ישראל, אליבא דשר הדתות יישבו בבתייהם ויתענגו על שמחת החג בבית. אבל מה יעשו היהודים האלה שיבואו מהגולה ושאנחנו רוצים שיבואו הנה ליום העצמאות?

שר הדתות ז. ורהפטינג:

להזמין אותם כאורחים לשבת.

שר הפיתוח ושר התיירות ב. קול:

עוד לא הצלחת לשכנע את הרבנות הראשית שיום העצמאות יהיה שווה ליום כ"ח באייר. הרבנות החליטה שיום כ"ח באייר יהיה יום חג ומועד ויאמרו בו הלל. הצעתי לפני שנה שינהגו כך גם ביום העצמאות. לא הצלחנו עדיין בעניין זה. אני רוצה להצליח. אני רוצה למנוע חילול שבת בקשר לצעדה. אם הצעדה חוגגת ביום ששי בצהריים, איך ישובו הצועדים לבתייהם?

שר החקלאות ח. גבאי:

אשרי יושבי ביתך.

ראש הממשלה י. אלוז:

למה אתם רבים?

שר הפיתוח ושר התיירות ב. קול:

איננו רבים, אנחנו מדברים ברוח טובה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

עכשיו תצדיק את הרבנות שאין זה חג.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

כפי שהשר בגין העיר, יש נדחה אם זה חל ביום ששי או יום שבת. יש מקרים יוצאים מהכלל. השנה יש לנו מצב מיוחד.

השר מ. בגין:

כתוב במפורש שיום העצמאות יהיה ביום ה' באייר, ואם זה חל ביום ששי, יהיה זה ביום ד' באייר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

נעשה זאת ביום ד' באייר, עלינו לעשות זאת גם בהתחשב בזאת שאנחנו רוצים שיהיו פה יהודים מחוץ-לארץ, ודווקא השנה, כיון שאל-פתח עושה הכל כדי שלא יבואו, ואנחנו נעשה הכל כדי שיבואו. אם לא יהיה להם לשם מה לבוא ביום העצמאות, לא יבואו. לשם מה יבואו הנה, אדוני שר הפנים? האם כדי להסתובב ברחובות?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הם באים לישראל.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

לישראל הם נוסעים כל השנה.

ראש הממשלה י. אלוז:

מהו דב-השיח הזה? תנו לשר התיירות להתבטא!

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אני רוצה שיבואו לכאן המונים.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אני מציע להצביע שיבואו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אני חושב שזהו ענין רציני, אדוני שר המשפטים, אם יחברר שבשנה זו לא יבואו לכאן יהודים או שמספרם של אלה שיבואו יהיה קטן, לא יהיו לזה הדים טובים. אם לא תיתן להם איזה תוכן ואיזה ענין, לא יבואו. הם היו באים בשביל מצעד צה"ל, היו מוכרים אפילו כרטיסים לשם כך לרכבות בחוץ-לארץ.

השנה למה תביא אותם? הם יבואו כמו בכל ימות השנה. כל ההצעה להקדים החעורה עקב המשפחות השכולות. הרמטכ"ל אומר שאי-אפשר לעשות את הצעדה ליומיים וחצי, ואז לא תהיה בכלל צעדה או שלא תהיה קשורה עם יום העצמאות.

אני מציע לשרים לשקול את הענין. אני רוצה שתבינו את המניעים מדוע באנו עם ההצעה הזאת. אילמלא המניעים האלה, לא היינו מגיעים לכך.

שר המשטרה א. ששון :

בהחלט יש משקל רב לדבריהם של החברים המתנגדים להצעה. הענין לא נעלם מעיני חברי הועדה, הוא נשקל ונדון. המצב הוא כזה. בדרך-כלל הצעדה צועדת לפני חג הפסח. גם השנה רצו לקיים את הצעדה לפני חג הפסח. משום שהשנה אין מצעד צבאי, הועברה הצעדה לפי בקשת הועדה ליום העצמאות. אם הצעדה לא תתקיים ביום העצמאות, היא תתקיים במועדה כפי שהתקיימה כל שנה ושנה. זה מה שהודיע לנו הרמטכ"ל. הרמטכ"ל הודיע לנו שיומיים וחצי לא יספיקו לצעדה.

עכשיו ביחס ליום העצמאות. יום העצמאות הוא

יום שהעם צריך לשמות בו. כך זה בכל מקום ומקום בעולם, אם זה בפריז ב-14 ביולי או בארצות-הברית ב-4 ביולי. בכל מקום ומקום בעולם יום העצמאות הוא יום שמחה של העם. צריך למלא אותו תוכן, כדי שהעם ישמח ביום עצמאותו. מה ניתן לעם שלנו ביום העצמאות כדי שישמח? זוהי הבעיה שעמדה בפנינו. כאשר הממשלה החליטה שהשנה לא יהיה מצעד צבאי, מצאנו לנכון לפנות אל הצבא ולבקש ממנו שיעביר את הצעדה ליום העצמאות. אם נצביע לדחות את ההצעה, צריך להביא בחשבון שכיום חג העצמאות לא יהיה במה למלא תוכן את יום העצמאות בעיר הכירה בירושלים. זהו המצב. וכל זה נובע מהתנגדותן של המשפחות השכולות, ולא היה ביכולתנו לא להיכנע לבקשות שלהן ולדרישות שלהן.

ראש הממשלה י. אלוז:

הערות ספורות לפני ההצבעה. אנחנו לא הוזמנו לקבוע את כללי הצעדה. אני מציע לממשלה לא לקבוע כללים בענין זה, אם הצעדה תארך 3-4 ימים או אפילו יום אחד. זהו ענין בינלאומי. זה פועל לפי נורמות בינלאומיות. אל נקלקל להם ענין שהם עוסקים בו שנים רבות. במידה שהצעדה מתאימה ליום העצמאות, היא תשולב ליום העצמאות. אם לפי החלטת הממשלה היא לא תתאים ליום העצמאות, היא לא תשולב ליום העצמאות. אל נערבב ענינים.

שנית: יום העצמאות נקבע על-פי חוק בכנסת ולא על-פי הלכה. הייתי שמח אילו גם חג זה היה זוכה ביחס הלכתי מיוחד, ובנקודה זו אני חושב שהנימוק של שר התיירות היה נימוק נגד זה. אני יודע שהמחנה הציוני הדתי נאבק על ענין רוחני נוסף ליום העצמאות, ואין זה פשוט. במידה שנגלה גמישות ביחס ליום, אנחנו מכבירים על המערכה הזאת.

בכל-זאת ביחס לשנה זו נראית לי הצעת הועדה. אני יודע שהצעדה תהיה השנה יפה, יפה יותר גם בזכות היותה ביום העצמאות ובירושלים הכירה. אולם אין המצער תחליף לחג. אין זה פותר את הבעיה של החג ביתר ערי הארץ.

שר העבודה י. אלמוגי :

אם תעשה צעדה ליום אחד, ישתפו בה 80,000 איש.

ראש הממשלה י. אלוז :

הגיע הזמן שהחג יהיה מקומי יותר, אבל השנה לא נגיע לכך. אילמלא בעיית המשפחות השכולות, היה ענין הצעדה משתלב יפה עם יום העצמאות. אבל לא נכפה גם על מיעוט כואב בענין זה את דעתנו. לכן הברירה היא: האם הצעדה מתקיימת ביום העצמאות, ואז יש הכרח לשנות את תאריך החג או שאנחנו מוותרים על הצעדה? זוהי הבעיה העומדת לפנינו. אני מציע לדון היום על מועד יום הזכרון בכלל ואיך לחוג את החג בכל בתי-ישראל. השנה אני נוטה להצעת ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים.

השר י. ספיר :

האם ייתכן שתתארגן צעדה ביום העצמאות והיא לא תהיה צעדה בגדר צעדה לפי הכללים האוליספיים, ובמועד שיהיה קבוע כרגיל לצעדות, תהיה הצעדה לפי הכללים?

ראש הממשלה י. אלוז :

שתי צעדות בשנה אחת לא נוכל לעשות.

שר העבודה י. אלמוגי :

אני מציע להחליט קודם כל אם משנים את יום העצמאות.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

רק לא להביא לחילול שבת.

ראש הממשלה י. אלוץ:

לזה הצבא דואג. יש לו כללים משלו.
נצביע: מי בעד שינוי התאריך של חג העצמאות

השתא?

השר מ. בנין:

כהוראת שעה.

ראש הממשלה י. אלוץ:

כהוראת שעה.

מ ח ל י ט י ם (ב-11 קולות נגד 5) לא לאשר את ההצעה להחלטה של ועדת השרים
לעניני סמלים וטקסים מיום י"ט באדר תשכ"ט (9.3.69), בענין הקרמת יום העצמאות
תשכ"ט מ-ה' באייר ל-ד' באייר.

ראש הממשלה י. אלוץ:

ההצעה נפלה ברוב מכריע.

השר מ. בנין:

השפיות ניצחה.

469. אישור החלטת ועדת השרים לענין חברון וגוש-עציון מיום ז'

באדר תשכ"ט (25.2.69)

ראש הממשלה י. אלוץ:

אני רוצה להביא לידיעת הממשלה את החלטת ועדת
השרים לעניני חברון וגוש-עציון. אנחנו עסקנו בועדה בשני נושאים: מה תהיה
מתכונת ההתישבות שלנו בגוש עציון והאם יש מקום להקמת עיר מרכזית בחברון או

בקרבת חברון?

לא יכולנו להשלים את הכירור כולו, כי יש עדיין צורך לברר שאלות הקשורות בקרקע לבניית עיר. לעומת זאת הגענו למסקנות, שאני רוצה לרשום אותן בפרוטוקול או שהייתי רוצה שהממשלה תרשום בפניה. אלא אם יהיה ערעור, נעשה הצבעה.

הועדה החליטה להקים בנוש-עציון עוד ישוב כפרי קיבוצי נוסף לישוב הכפרי הקיבוצי הקיים. אני מדגיש את המלה "כפרי" ולא "חקלאי", כי לדעת שר החקלאות וראש המחלקה להתיישבות של הסוכנות, יש חשש שהבסיס הכלכלי של הכפר הזה לא יהיה בעיקרו חקלאי, בגלל המחסור בקרקע, אלא יצטרכו למצוא מקורות פרנסה נוספים כמו תעשייה, מלאכה, שירותים ותיירות. יהיה עוד ישוב. הוא מתוכנן וזה על-דעת שר החקלאות ועל-דעת המחלקה להתיישבות.

שר הדואר י. ישיעיהו:

זה לצד חברון יותר או לצד ירושלים?

ראש הממשלה י. אלוז:

זה לצד ירושלים, לצד ערולם - צפונה. כמו-כן החליטה הועדה להמליץ בפני צה"ל להקים את הבסיס הצבאי המתוכנן להר חברון בנוש עציון, ובו במקום קיבלנו תשובה חיובית מטעם נציג שר הבטחון. כלומר, יהיה לנו עוד בסיס יהודי באותו מרחב צפוף.

שלישית: הועדה החליטה לדחות את החלטתה בענין הקמת המרכז הכפרי עד לאחר שיאוחר המקום לעיר העברית, שטרם אותר, כי עלתה הצעה אולי במקום מרכז כפרי להקים את העיר. אני הייתי נגד, יש עוד שהיו נגד, אחרים היו בעד. אין צורך להחליט על זה היום. לעומת זאת אין התנגדות להקים את הישיבה המתוכננת במרכז ההר שצריכה לכסות את שני הישובים. אנחנו נצטרך להקים מקומות דיור לקצינים וגם לאנשי הישוב החדש והישיבה המתכוננים. אין סיבה לא להקים את שני הדברים מייד.

אני מביא לידיעת הממשלה את שלושת הדברים:

(א) הקמת ישוב כפרי נוסף; (ב) הבסיס הצבאי יהיה שם; (ג) להקים ישיבה במקום שתוכנן לזה בין שני הקיבוצים בנוש.

ההחלטות האלה נתקבלו בוועדה פה אחר. איני רואה

מדוע הממשלה לא חרשום לפנייה את ההחלטות האלה.

דוד י. ספיר:

מה המרחק מכל הגוש הזה עד חברון?

ראש הממשלה י. אלוז:

ממרכז הגוש עד מרכז חברון, אם איני טועה,

המרחק הוא בערך 15 ק"מ.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מתי יקבעו את חכנית העיר?

ראש הממשלה י. אלוז:

ייערך סיור אינקוגניטו של הוועדה כולה, כדי

לראות את השטח בעין ולא רק על המפה. היינו, אינקוגניטו, לא לנסוע במכוניות עם מספרים כחולים.

דוד י. גלילי:

פרט לחריף.

ראש הממשלה י. אלוז:

אין סיבה לכך שההחלטה הזאת תהיה חשאית.

בגוש-עציון אנחנו קיימים. על הבסיס הצבאי לא

נפרסם, כי על בסיסים צבאיים אין מפרסמים שום דבר. אבל על הקמת הישיבה ועל

הקמת ישוב כפרי, שנקים ברוב עם, אין טעם שלא להודיע. אני רואה בזה טעם לשבח ולא לפגם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בהחלט.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

על מה יתקיים הישוב הזה?

ראש הממשלה י. אלוז:

איננו עוסקים פה בהקצבת הכספים. את זאת תעשה הסוכנות היהודית ומשרד החקלאות. אשר לשאלה על מה יתקיים הישוב הכפרי הנוסף הרי אמרתי, הם יעסקו בשירותים אזרחיים לצבא, במלאכה ובתעשיה וכן גם משהו בענף התיירות. משרד הבטחון מוכן להעביר לשם בתי-מלאכה לייצור רכיבים, קומפוננטים לתעשיה הצבאית.

שר הדתות ז. זדהפטיג:

יש כבר מפעל אחד.

ראש הממשלה י. אלוז:

אומרים שאין דאגת פרנסה.

שר הכריאות י. ברזילי:

אני תומך בכל מה שנאמר, אבל אני רוצה לשאול שאלה צדדית. אני רוצה שהשר שפירא יזכור לא רק שאני בעד רמת הגולן.

ראש הממשלה י. אלוז:

הוא עור ידבר "לשון קורש".

דו"ש מ. בג"ץ:

הוא עוד יגיע לחברון.

שר הבריאות י. ברזילי:

אבל אני זוכר, כי כאשר קם שם הישוב הראשון, היתה תרעומת, גם מצד ראש הממשלה וזכרוננו לברכה, על הפומביות שבדבר ועל הפרסומת שבדבר. אני זוכר זאת היטב. מדוע אנחנו צריכים עכשיו במצבנו המדיני לעשות מזה דווקא חגיגה והילולה? אני רואה את הטעם בזאת.

שר המשטרה א. ששון:

אני תומך בהחלט במה שאמר השר ברזילי שאין צורך בפומביות, על כל פנים לא היום ולא מחר. הייתי לפחות מציע שנדחה לעשרה ימים את הפרסום, קודם-כל בגלל נסיעתו של השר אבן לארצות-הברית. יש לנו גם כל מיני דברים כאן.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מצטרף אליהם.

שר הדתות ז. זרהפטינג:

גם אני מצטרף אליהם.

ראש הממשלה י. אלוז:

הממשלה רשאית להחליט לעשות זאת במחתרת.

שר המשטרה א. ששון:

לא במחתרת.

ראש הממשלה י. אלוז:

אין פה שני דברים. או שיש מחתרת עם צנזורה או שיש פרסום לדבר. לוי אשכול זכרוננו לברכה, התרעם לא על הפרסום, אלא על הפרסומים העויינים, כאילו הישוב הוקם על-פי לחץ של מתנחלים שרצו להעמיד את הממשלה על עובדה על אפה ועל חמתה.

שר הבריאות י. ברזילי:

זה היה על חברון.

ראש הממשלה י. אלוז:

לא רק על חברון.

פה אין שתי אפשרויות. או שאנחנו מכריזים על זה או שמטילים על זה צנזורה. אין אני מציע לעשות חניגה זהילולה, אלא שכריווח השקט יודיע על כך מזכיר הממשלה. צריך להרגיל את העולם שאנחנו מחייבים במקומות שאנחנו רוצים. על זה לא תתפוצצנה השיחות בין אבן ובין ניכסון. מי בעד הטלת צנזורה על החלטה זו?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא בצורת צנזורה. אלא לרחות את הפרסום לעשרה ימים.

שר הבריאות י. ברזילי:

לרחות עד שובו של אבן ואז נחליט.

השר י. ספיר:

אפשר להציע שאף פעם לא יסע שר לחוץ-לארץ, וודאי לא שר החוץ ואז נוכל לעשות מה שאנחנו עושים.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אפשר להעיר משהו להצעתו של השר יוסף ספיר?

ראש המשלה י. אלון:

אני רואה זאת כהערה הומוריסטית. קיבלתי זאת

ברוח טובה.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אי-אפשר להשוות נסיעה זו של שר החוץ לכל נסיעה

של שר לחוץ-לארץ.

ראש המשלה י. אלון:

מי בעד דחיית הפרסום להחלטה בעשרה ימים?

מצביעים:

7 קולות בעד דחיית פרסום ההחלטה לעשרה ימים.

ראש המשלה י. אלון:

מי בעד פרסום רגיל?

מצביעים:

6 קולות בעד פרסום רגיל.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

לדחות את הפרסום.

שר הפיתוח ושר התעשייה, קול:

להביא את זה עוד הפעם לישיבה.

שר הבריאות י. ברזילי:

לגופו של הענין זה הוכרע.

מחליטים:

א. הממשלה רושמת לפנייה את החלטת ועדת השרים לענין גוש-עציון וחברון מיום ז' באדר תשכ"ט (25.2.69) כדלקמן:

לענין גוש עציון:

- (1) להוסיף כפר נוסף על הישוב הקיים;
- (2) להמליץ בפני צה"ל למקם את הבסיס הצבאי המתוכנן בגוש-עציון.

ב. למקם את הישיבה בגוש בין שני הקיבוצים.

ג. (ב-7 קולות נגד 6) לא לתת פרוסום בשלב זה להחלטה הנ"ל.

470. הצעת תיקון לחוק ההתגוננות האזרחית - מיסון מסכות גז

שר המשפטים י. ש. שפירא:

משורר הבטחון ביקש שבענין של ההתגוננות האזרחית, כלומר של מסכות גז, לא נלך בדרך של הנחת הצעת החוק על שולחן הכנסת וקריאה ראשונה. הם אינם רוצים את הפרסום בענין מסכות גז. כיון שועדת החוץ והבטחון מטפלת בחיקונים בחוק ההתגוננות האזרחית, הם רוצים כי הסעיפים הנוגעים לענין מסכות גז ייכנסו בתור תיקונים שיבואו רק לקריאה שניה ושלישית. אני מבקש על זה החלטת הממשלה.

ראש הממשלה י. אלוז:

ברשותכם האריבה אני רואה בזה החלטה פורמלית

גרידא.

שר הבטחון והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

היה על זה דיון מפורט.

מ ח ל י ט י ס:

בהמשך להחלטה מס. 389 מיום כ"ח בשבט תשכ"ט (16.2.69), להביא בפני ועדת החוץ והבטחון של הכנסת את הצעת התיקון למען תשולב במסגרת הצעת חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס. 2) הגדונה עתה על-ידי הועדה.

471. המצב בחברת החשמל

ראש הממשלה י. אלוז:

ישנה בעייה בוערת. אני מבקש משר העבודה לרווח לנו על המתרחש ביחסי העבודה בחברת החשמל.

שר העבודה י. אלמוגי:

בהערוי נתקיים כאן דיון והוחלט כי לאחר שהסתדרות תפסיק את הטיפול בעובדי תחנת הכוח, והיא חודיע לנו על הפסקת הטיפול בעובדים אלה, אני כשר העבודה, בהתייעצות עם שרים אחרים - שר הבטחון ושר הפיתוח - צריך לפרסם ב"רשומות" צו בדבר אישור המפעל כמפעל חיוני ולאחוז באמצעים.

מה שקרה עד עכשיו הוא זה: ההסתדרות הפסיקה את הטיפול. היא חודיעה לנו על הפסקת הטיפול. העובדים ממשיכים לעבוד, אבל לא לרשום את אשר יש לרשום ואינם מקבלים את החלטת ההסתדרות.

ביום ששי התחלתי לטפל בדבר, וקויסו התייעצויות בין היועצים המשפטיים - היועץ המשפטי לממשלה והיועצים המשפטיים של משרד הבטחון ומשרד העבודה. הם הגיעו למסקנה, שהחלטה שנתקבלה בממשלה בדבר פרסום הצו - ההחלטה הזאת אינה תופסת במקרה זה, כי המפעל בלאו-הכי הוא מפעל חיוני, והוא חיוני זה כמה שנים. בחוקף הסמכות לפי סעיף 1 לחוק שירות העבודה בשעת חירום תשכ"ז-1967, אם אני מוציא צו כי תחנת כוח זו וזו הן בגדר של מפעל חיוני, זה איננו נותן לנו במקרה זה שום דבר, כאשר הם באים לעבודה ועובדים. העובדים יודעים את זאת. לא רציתי להזמין את העובדים על דבר שהוא יעורר אצלם גיחוך.

ולכן היועץ המשפטי לממשלה, ביחד עם היועצים המשפטיים האחרים, מציע את ההצעה הזאת: "פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948. בחוקף סמכותי לפי סעיף 9(א) לפקודת סדרי השלטון תש"ח-1948, אני מתקין תקנות שעת חירום אלה וכו'". והתקנות מונחות לפניכם.

מה זה נותן לי? פה כתוב בסעיף 4: "מי שנמסר לו צו קריאה חייב להחייב במקום הנקוב בצו ולבצע באופן סדיר כל עבודה, בחום מקצועו או עיסוקו הרגיל, שהוטלה עליו על-ידי מי שנקבע לכך בצו הקריאה או מטעמו ולהמשיך באופן סדיר בעבודה כל עוד עומד הצו בחקפו". זהו כל ההכרל. רק כך אפשר לטפל בדבר.

אבל לפי פקודת סדרי השלטון, אם שר העבודה רוצה להשתמש בסעיף זה, הוא חייב להביא על כך אישור הממשלה ולא התייעצות עם שר הבטחון ועם שר הפיתוח.

ראש הממשלה י. אלוז:

אינו חייב אבל רצוי.

שר העבודה י. אלמוגי :

אם הממשלה תחליט על כך, אומר אני מראש שלא אתחיל להשתמש בזה עד שלא אמצה את כל האפשרויות. כבר ביקשתי הבוקר להזמין את הנציגים גם של המזכירות הכללית, גם של עובדי תחנות הכוח וגם של המעבידים, ולהתחיל לטפל בעניין. אני חושב שאתחיל להפעיל את הצו לפני שלושה ארבעה ימים של פעילות אינטנסיבית ביותר, כדי שאולי נשפיע ולא נצטרך להפעיל את הצו. אבל אין אני יכול להתחיל לטפל בכך מחר בבוקר או היום אם הממשלה לא תחליט בנדרון. אני רוצה שתדעו זאת. זוהי קבוצה היודעת היטב את כל מכמני החוק. הם יודעים היטב את העניינים. ברור שהיועץ המשפטי לממשלה יצטרך להיכנס לסוגיה באקטיביות רבה, כי לאחר-מכן, אם יפורסם החוק ויתחילו להשתמש בו, ואם לא ישמעו בקולו של מנהל העבודה שיוסמך על-ידי לתת הוראות של עבודה - יצטרך העובר על ההוראה לעמוד מיד למשפט, ומיד יצטרכו להפעיל נגדו את החוק.

ד"ר י. ספיר :

אם אני מבין, הרי עם אישור הממשלה תתפרסם

ההודעה הזאת.

שר העבודה י. אלמוגי :

אחרת אין טעם לפעול.

ד"ר י. ספיר :

מאז שהעבודה נשחבשה שם, עבר כבר חודש ימים. ההסתדרות היתה בתוך התמונה. היא לא אישרה את הפעולה הזאת, ואף התנגדה לה מהרגע הראשון. הטיפול שלה ארך כפי שארך. ועד שהדבר הזה יסתדר, יעברו קרוב לחמישה שבועות.

אני שואל: מדוע אי-אפשר במקרים כאלה, שהם כל כך חיוניים, לעשות - בהסכמת ההסתדרות והשר הנוגע בדבר או הממשלה בהחלטה מיוחדת - בדיוק אותו הדבר שאנחנו עושים היום אחרי חמישה שבועות, לעשות תוך זמן קצר יותר? אילו היתה זאת שכיתה או פעולה מסויימת, שההסתדרות הכריזה

עליה, הייתי מבין שאין נוקטים באמצעים כאלה בפוזיות. אבל אם יש לנו כבר איגוד עובדים מקיף ואחראי, מדוע צריך באותו זמן לסבול הציבור?

ראש הממשלה י. אלוז:

הציבור אינו סובל, החברה סובלת.

ד"ר י. ספיר:

החברה היא חברה ציבורית, לא חברה פרטית.

ראש הממשלה י. אלוז:

חשמל לציבור נתנו.

ד"ר י. ספיר:

אבל מחר יכול להיות עניין כזה. בנמל קרה עניין דומה לזה, והדבר הזה מתחיל להתגלגל. אני מציע שלהבא, בכל מקרה של איזו פעולה "פראית" כזאת יבוא השר הנוגע בדבר לירי הסדר עם ההסתדרות, כדי שאפשר יהיה לפתור את הבעיות האלה בהסכמתה של ההסתדרות בתקופה הרבה יותר קצרה, כי אחרת זה מתגלגל גם לשטחים אחרים ומסתבך. זה גורם לדמוקרטיזציה גם במפעלים אחרים.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

אני רוצה להביא ספקות לגבי ההגדרה של "שירות חיוני". נותנים פה סמכות גדולה מדי למפקח הכללי של כוח האדם לקבוע מה זה "שירות חיוני" - שירות אספקה חיונית לציבור. אילו היינו קובעים מבחינה עניינית שוהי אספקת חשמל ואספקת המים, הרי היה גם הגיון בכך וזה גם נכון, ואז אני תומך שבשטח זה מבחינה עניינית זהו שירות חיוני לציבור. אבל המפקח הכללי על כוח האדם יכול לומר זאת היום על תחנות חשמל באשרוד ומחר על איזה מפעל אחר. ואם מגדירים "שירות חיוני" לא מבחינה עניינית, אלא מבחינה לוקלית של המקום, הרי: (א) זה אינו נכון; (ב) חוששני שזה גם אינו יכול לעמוד

מבחינה חוקית. אני מבקש ששר המשפטים ישים לב לכך. באשרוד יש הרבה מפעלים שהם בסדר. על-ידי פקודה כזו מוציאים לעז על עיר שלמה בישראל, שיש איזה נגע באשרוד ולכן נותנים למפקח הכללי שיוכל להכריז על כל שירות באשרוד כעל "שירות חיוני". לדעתי כאמור: (א) זה איננו נכון; (ב) גם איני יודע איך בית-המשפט העליון יתייחס לכך.

ראש הממשלה י. אלוני:

זאת-אומרת יש לך ספק משפטי. לא עקרוני.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

יש לי גם ספק משפטי וגם ספק עקרוני.
צו כזה צריך להוציא במקום שיש דבר נגוע. ענין נגוע הוא החשמל, אבל לא אשרוד. האם זה נאמר מפני שבמקרה התחנה היא באשרוד?

ד"ר י. ספיר:

השירות הוא חיוני לציבור של תושבי אשרוד.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

מחר יוכלו לומר שזה נוגע לחלק התחנה המספק חשמל לתושבי אשרוד, אבל לא לחלק המספק לכל הדרום, אם כן לא הועלת ולא כלום. בית-המשפט העליון יכול להתעורר לשאלה האם היתה לשר סמכות להוציא צו כזה. מחר יגיד שגם אספקת חלב היא שירות חיוני וצריך לרתק את אלה המספקים חלב לציבור.

צריך לנסח באופן מפורש: שירות חיוני - שירות אספקה בשטח החשמל. אז הייתי כולל בזה לאו-דווקא את אשרוד. ענין החשמל הוא כל כך חיוני. אבל אם אתם רוצים לצמצם זאת לתחנה אחת - בבקשה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני חושב כי הבעיות שעורר שר הדתות הן רלבנטיות, ואני רוצה להזכיר שמדובר פה על תחנות הדרום: הן של אילת ותל-אביב והן של אשדוד. זה אינו נוגע לצפון. הצפון הוא בסדר. צריך לנסח את העניין אחרת. מדובר על אלה המספקים חשמל לדרום, על עובדי תחנות הדרום. בהחלטה הקודמת של הממשלה הוזכרו כל המקומות האלה.

אני מציע שהיועץ המשפטי לממשלה יבדוק את הדבר עם חברת החשמל, כיוון שאין כל ספק שזה אינו נוגע רק לעיר אשדוד, אלא זה נוגע לכל דרום הארץ, שתחנות הכוח במקומות אלה מספקות לו חשמל.

אני משבח את הדרך שבה רוצה ללכת שר העבודה. מוטב לחכות עוד שניים-שלושה ימים, כדי שיידעו שמיצינו את הכל, כי זהו מהלך בלתי-רגיל. ודאי שתהיה לזה השפעה גם על אחרים. עד עכשיו לא הלכנו בדרך זאת. אם הולכים בדרך זו, צריך לנסח את ההחלטה כראוי, כדי שלא יוכלו מבחינה משפטית להכשיל את צעדנו. הם יוכלו ללכת למהלכים משפטיים. יחד עם זאת, אנחנו צריכים לדעת שההסתדרות עשתה כל מה אפשר היה לעשות. היא ניסתה להשפיע ברוח טובה, ועכשיו יעשו הממשלה ושר העבודה. אז נהיה צודקים גם כלפי הציבור. אני חושב שזה יהיה לקח טוב.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מודה שאיני מכיר את העניין לפרטיו. אבל נדמה לי שכאן לא מדובר על עניין רגיל של ריתוק. האנשים אינם שובחים. האנשים בעבודה. האובייקט איננו אובייקט לריתוק, כי האנשים עובדים. הם רק מתחכמים ומשבשים את הסדר התקין.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זוהי סכנה לעבודה.

שר הבריאות י. ברזילי :

אני יודע. אבל: (א) השאלה היא האם חוק הריתוק עונה על הענין שלפנינו. (ב) שר העבודה אמר שהוא ינסה עד סוף השבוע בערך למצות את ההליכים של שכנוע, של בירור, של שיתוף הנורמים הנוגעים בדבר. (ג) מוכרחת להיות גם קביעה מדוייקת על גובה הקנס.

כיון ששר העבודה אמר שבלאו-הכי אין הוא מתכוון להפעיל את זה השבוע, אני מציע שנחליט על כך בשבוע הבא.

שר העבודה י. אלטוגי :

איני יכול להתחיל בזאת בלי החלטת הממשלה.

שר הבריאות י. ברזילי :

יאמר להם שזה עומד על הפרק.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

את זאת כבר אמרו להם.

שר הדואר י. ישעיהו :

לגופו של ענין אני מסכים להצעה וגם למהלך ששר העבודה מתכוון לנקוט בו, ואני מדגיש את המהלך, מפני שרצוי שהוא יסביר את הענין מבלי שיהיה צורך להשתמש בסנקציות שיש בפקודה הזאת. אני סומך על כשרון התמרון שלו, שהוא לא יצטרך להשתמש בזה, אלא שזה יעזור לו לשם המשא-ומתן.

אבל דבר אחד בכל-זאת לא הבינותי: מדוע צריך להשתמש כאן בתקנות לשעת חירום? הרי יש לנו חוק שירות העבודה לשעת חירום. נראה לי שכאן יהיה רצוי יותר להעמיד את החוק הזה במבחן. השתמשנו כל הזמן בתקנות לשעת חירום, ויש בציבור אלרגיה לענין זה של תקנות לשעת חירום. יש לנו חוק שירות העבודה לשעת חירום, שלא הועמד עדיין בנסיון ובמבחן. מדוע

לא להעמיד אותו במבחן כשיש לנו הזדמנות לכך? אם כן, לשם מה הוא נחרץ?

דוד מ. בנין :

הסעיף העיקרי הוא הסעיף של הגדרת "שירות חיוני". אני מוצא פה שני משנים יסודיים: (א) בזה שאנחנו מייחדים את הענין לציבור בתחומי עיר מסוימת; (ב) שהכל כפי שזה ייראה למפקח הכללי על כוח האדם. הדבר הראשון הוא מצומצם יותר מדי, הדבר השני הוא רחב יותר מדי. אלה הם שני המשגים שאני רואה וצריך לתקנם. צריך לדעתי לכתוב מה זה שירות חיוני ומהותו וכלפי הארץ כולה. צריך להודיע מהו תחום שירות חיוני בתכנון מבחינת המפעל עצמו. אפשר אולי להוסיף, כמו שרגילים "ואחרים כפי שייראה לנכון למפקח הכללי על כוח האדם" אבל צריך לכתוב "חשמל" ויתכן שאפשר להוסיף עוד מפעל זה או אחר שהוא באמת חיוני. אבל לדעתי אם הכל ייקבע על-דעת המפקח הכללי, הרי זה מרחיק לכת יותר מדי.

על-כן אני מציע, שר העבודה, לחקן את הסעיף הזה של הגדרת שירות חיוני: להרחיב ביחס לתחום ולצמצם ביחס לתוכן.

שר הסעד י. בודג :

רוצה אני להעיר הערה סטיליסטית. אבל נדמה לי שהיא יותר מסטיליסטית. נאמר פה: "שירות חיוני" - שירות אספקה חיונית לציבור בתחומי העיר אשדוד. המדובר הוא על שירות הנמצא בתחומי העיר אשדוד, אבל הוא חיוני לא רק לציבור הנמצא באשדוד.

חוץ מזה ההגדרה היא מאוד רחבה. "שירות אספקה חיונית" - אפשר לומר שזוהי גם חלוקת עתונים, וודאי שזוהי חלוקת חלב ולחם. ואם זה כך, למה רק באשדוד? אתה מתכוון לחשמל, אבל אינך רוצה לחשמל את כולם, ולכן אתה מדבר על אשדוד.

שר העבודה י. אלמוג:

צריך לכתוב "אשרוד, אילת".

ראש הממשלה י. אלוז:

דרום הארץ.

שר הסעד י. בודג:

צריך לחקן את התוכן הטופוגרפי וגם את ההגדרה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ראשית קצת אינפורמציה. האנשים האלה, שנגדם מכון הצו הזה או התקנות האלה הלכו בשלושה צעדים. קודם כל הם נמנעו מלעשות רישומים שצריכים להיעשות כדי למסור אותם לנקודה המרכזית של חברת החשמל, כדי להתאים בין הצפון והדרום. נגד זה היתה כמובן התקוממות של חברת החשמל, וההסתדרות נכנסה לטפל בענין. הענין לא היה כל כך חמור, אם כי הוא ענין המפריע מאוד לעבודה.

כאשר ראו שהדבר הזה איננו מועיל, מפני שהם דורשים לעצמם תביעות אשר ההסתדרות אינה סומכת את ידיה עליהן, הם פעלו במכוונות לגמרי בלי כל התאמה עם הצפון. כך שצריך היה לסגור את העבודה בצפון, ויכול היה להיות אסון. למעשה היו הפרעות קשות, בעיקר בעבודות אלקטרוניקה גם של עניני בטחון. פה ההסתדרות נכנסה בענין זה בחקיפות רבה ואמרה להם שהם צריכים מיד להפסיק את כל ההפרעות, גם את ההפרעות הקלות וגם את ההפרעות הקשות יותר, ולא - חסיר ההסתדרות מהם את כל חסותה. רמזו להם שינקטו נגדם בצעדים.

אנחנו חשבנו - וזוהי תשובה לשר הדואר - להתקין כאן צו לא לפי תקנות לשעת חירום, אלא לפי חוק שירות העבודה בשעת חירום. למעשה כבר הוכנו הצעדים לכך וצפינו להודעה מן ההסתדרות בענין, שהם לגמרי נכשלו בניסוגם להשפיע על הפועלים. ואז נחגלה דווקא - אנשי משרד העבודה הסבו את

חשומת לבנו לכך - שבזמן הדיון על חוק שירות העבודה לשעת חירום שר העבודה דאז, ראש הממשלה בפועל של עכשיו, ביחוד כשאמרו לו שלפי החוק וניסוחו, אפשר יהיה להשתמש בחוק זה במקרה של סכסוכי עבודה, הוא אמר שהוא לא יעשה דבר כזה ושאינן להעלות על הדעת שישתמש בחוק כזה במקרה של סכסוך עבודה וכן הלאה. זה היה ברור לגמרי. להתעלם מהתחייבותו של שר בשעה שהוא מביא חוק לכנסת ומגן עליו - דבר כזה לא ייעשה. לא יכולנו איפוא לפעול לפי חוק שירות העבודה בשעת חירום. ואז הועלתה הצעה, להוציא תקנה לשעת חירום שהיא מיוחדת למקרה זה, כי לא רצינו להפר את התחייבותה של הממשלה, שניתנה על-ידי שר העבודה דאז.

שר העבודה מורשה על-ידי הממשלה, לפי תהחלטות הקודמות של הממשלה, להוציא תקנות לשעת חירום. ככלל יש מספר שרים שיכולים להוציא תקנות לשעת חירום. אבל יש מנהג בממשלה - אין זה חוק ואין זו חובה - ששר, אם כי הוא מוסמך להוציא תקנות לשעת חירום, הוא מביא אותן תחילה לאישור הממשלה, כדי שתהיה בכל-זאת ממשלה אחידה ולא חקיקה נפרדת על-ידי כל שר ושר.

שר העבודה י. אלתוגי :

זה גם חשוב מבחינה פסיכולוגית, להבליט שהממשלה

מאוחדת.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

הושמעו כאן מספר הערות ביחס לניסוח. כמעט כולן

מתקבלות על דעתי, ואני חושב שגם על דעת שר העבודה.

שר העבודה י. אלתוגי :

נכון.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

אנחנו רוצים "לכסות" בצו הזה את חברת החשמל ולא

את מחלקי החלב ולא את סועלי הנקיון.

שר הדואר י. י. ישעיהו :

או את מחלקי העתונים.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

ולא את מחלקי העתונים. התקנות לשעת חירום צריכות להיות כתובות באופן כזה שמי שקורא אותן יבין למה העניין הזה מכוון. הוא מכוון נגד ההפרעות בחשמל. הדבר הזה צריך להתבטא. אם הדבר הזה מתבטא, יחול לפי זה הניסוח.

אני מציע לממשלה לקבל החלטה, להטיל על שר העבודה להוציא תקנות לשעת חירום כדי למנוע את ההפרעות בעבודת החשמל בדרום הארץ. הניסוח של התקנות האלה ייעשה על-ידי שר העבודה, בהתייעצות עם שר המשפטים. וכזה העניין נגמר. ואז הממשלה סמכה את ידיה על זה.

אבקש ממזכיר הממשלה למסור לשר העבודה ולי את

קטע הפרוטוקול של היום.

ד"ר מ. בנין :

אני מציע לא לכתוב "כדי למנוע הפרעות בעבודה",

אלא "כדי להבטיח אספקת חקירה".

שר המשפטים י. ש. שפירא :

"כדי להבטיח עבודה חקירה לגבי אספקת החשמל הבאה

מדרום הארץ".

שר הדתות ז. ורהפטיג :

אני מציע לכתוב "לאשר הצעת שר העבודה ולבקש את שר העבודה ושר המשפטים לטפל בדבר".

שר המשפטים י.ש. שפירא :

מדוע לכתוב "לאשר" ולא "להטיל"?

שר הדתות ז. ורהפטיג :

הענין הובא על-ידי שר העבודה. לא הייתי רוצה שיאמר כי הממשלה נכנסה לפרטי הענין.

שר העבודה י. אלמוגי :

הענין הובא על-ידי שר הפיתוח.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אחה מחזק את שר העבודה בזה שאתה אומר "להטיל עליו". הוא יבוא אליהם ויאמר: איני יכול לעשות שום דבר, הממשלה הטילה עלי.

שר החקלאות ח. גבתי :

האם אינך חושב שבסעיף 6 צריך לקבוע פרופורציה מציאותית יותר בין תקופת המאסר של שנה אחת ובין הקנס של 2000 ל"י?

שר המשפטים י.ש. שפירא :

גם זה יובא בחשבון. הכוונה היא במלים אחרות להראות את כל ההערות ליועץ המשפטי של הממשלה. יסתכל בזה שר העבודה וגם אני, ושר העבודה יוכל בינתיים, על-יסוד ההחלטה שחתפרסם היום, לומר לעובדי תחנות הכוח: חבריא, זהו זה.

ראש הממשלה י. אלוז:

כיון שמדובר בענין חמור, אני רואה את עצמי פטור מלומר את עמדתי.

בהיותי שר העבודה נזקקתי פעמיים לסמכות זו. פעם ביקשתי סמכות מהממשלה להוציא תקנות לשעת חירום בגלל שביתה חמורה של מהנדסים. הסמכות ניתנה, התקנות פורסמו, אבל לא הנעתי לכלל שימוש בהן, משום שסכסוך העבודה נסתיים למחרת היום.

פעם שניה בתקופה מאוחרת יותר, היה זה בקשר לשביתה במרכז התקשורת הבינלאומית, של עובדי ה"טלקס". הם שיתקו את הקשר הבינלאומי של ישראל ורצו לקבוע בעצמם איוה טלגרמות יעבירו ואיוה לא יעבירו. שוב קיבלתי סמכות מהממשלה להוציא תקנות לשעת חירום. לצערי נאלצתי גם להפעילן וברגע שהפעלנו אותן, נסתיים הסכסוך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה עוזר.

שר העבודה י. אלמוגי:

הלואי שזה יהיה ככה אצלי.

ראש הממשלה י. אלוז:

אני חושב כי ההצעה של שרי העבודה והפיתוח מוצדקת. כלומר, לא מדובר פה בסכסוך עבודה רגיל. אין פה צד לסכסוך עבודה. לא רק שההסתדרות הכללית והמחלקה הארצית לאיגוד המקצועי אינה תומכת בשביתה החלקית הזאת, אלא שגם ועד העובדים הכללי של חברת החשמל אינו תומך בה ואף מתנגד לזה. זוהי תופעה של קבוצת לחץ שרוצה להכתיב למדינה כולה תביעות שאינן נתמכות על-ידי שום תא מקצועי מוכר אליבא דכל מושג של יחסי עבודה. וכמיוחד שמדובר על אספקת חשמל, שזהו ענין רגיש מאוד לכל מערכת החיים והקיום.

מוצדקים שני הדברים: להסמין את שר העבודה ברוח ההצעה שגובשה פה על-ידי שר המשפטים. אני חושב ששר העבודה צודק במהלך שהוא רוצה לנקוט בו. גם אני נהגתי בשעתו שלא להפעיל את הסמכות בטרם מיציתי את דרכי המשא-ומתן. ינסה בדרכי משא-ומתן, אולם בהכרח זה: הפעם חרב דמוקלס תלויה ועומדת על-ידי: (א) פרסום החלטת הממשלה. זה כשלעצמו משמש אמצעי ריכוך; (ב) אם לא יהיה מנוס, יבוא פרסום תקנות לשעת חירום. בין שני הדברים - משא-ומתן עם הגורמים הנוגעים בדבר; (ג) הפעלת התקנות אם אין מנוס.

השלבים נראים לי הגיוניים מאוד. צודק שר העבודה הרוצה גיבוי הממשלה כולה. זהו ענין אחראי מבחינה ציבורית.

שר הבריאות י. ברזילי:

הצעתי הצעה אחרת: לדחות את ההצבעה לשבוע ימים.

שר התחבורה פ. כרמל:

אני מציע איוה תיקון להצעת שר הבריאות. לא שאנחנו מסמיכים בישיבה זו את שר העבודה להוציא תקנות לשעת חירום, אלא שאנחנו מסמיכים את שר העבודה ואת שר המשפטים להכין את התקנות האלה. את זה יביאו לידיעתם של עובדי תחנות הכוח. תהיה החלטה נוספת של הממשלה כדי להפעיל את התקנות.

שר העבודה י. אלמוגי:

על זה כבר היתה החלטה.

ראש הממשלה י. אלוץ:

מי בעד ההצעה המשולבת של שר הבריאות ושר

התחבורה?

מ צ ב י ע י ם :

2 קולות בעד ההצעה לרחות את ההצבעה לשבוע על הפעלת התקנות לשעת חירום ולעת-עתה רק להביא לידיעת עובדי תחנות הכוח, שעומדים להוציא תקנות כאלה.

מ ח ל י ט י ם (ב-11 קולות נגד 2) להטיל על שר העבודה להוציא תקנות לשעת-חירום על-פי פקודת סודי השלטון והמשפט תש"ח-1948 סעיף 9(א), כדי להבטיח אספקה תקינה של חשמל בתחנות חברת החשמל לישראל בע"מ בדרום הארץ.

נוסח התקנה יעובד על-ידי שר העבודה ובהתייעצות עם שר המשפטים.

472. הצעת חוק המכרזים (מוסדות המדינה), תשכ"ט-1969

שר המשפטים י.ש. שפירא :

דברי ההסבר בוורים, בשעתה החליטה הממשלה להטיל על ועדת המכרזים העליונה להכין הצעת חוק לענין המכרזים. הענין טייל בהרבה ועדות, בוועדת השרים לעניני כלכלה ובוועדת השרים לעניני חקיקה, והעסק הזה נמשך ונמשך. זוהי גם עבודה אחראית מאוד. ואנחנו הכינונו במשרד המשפטים, בהתייעצות עם כמה וכמה גורמים, הצעת-חוק די גדולה הנקראת "הצעת חוק המכרזים (מוסדות המדינה), תשכ"ט-1969". לממשלה אין בכוחה לשבת ולדון בכל הסעיפים.

ראש הממשלה י. אלוזן :

האם ישנן הסתייגויות שרים?

שר המשפטים י.ש. שפירא :

עדיין לא.

אני מציע: א) להסמיך את ועדת השרים לעניני

חקיקה, לצורך הדיון בחוק הזה, לצרף לוועדת השרים לעניני חקיקה את שר האוצר,

כדי שיוכל להסתייג אם ירצה בזאת; ב) שהועדה תפעל בסמכות הממשלה.

שר הדואר י. ישיעיהו:

למה זה נחוץ שהיא תפעל בסמכות הממשלה?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ואם יהיה ערעור?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

טוב, היא תפעל בלי סמכות הממשלה.

ראש הממשלה י. אלוז:

לכשיהיה ערעור, יוכל הענין לחזור למליאת

הממשלה.

מ ח ל י ט י מ :

א) להסמיך את ועדת השרים לעניני חקיקה לדון ולהחליט בדבר הצעת-חוק המכרזים (מוסדות המדינה), תשכ"ט-1969, במקום בהצעת חוק נכסי ציבור (מכרזים), אשר הועברה אליה לפי החלטה מס. כל/151 של ועדת השרים לעניני כלכלה מיום ג' באלול תשכ"ד (11.8.64).

ב) לצרף את שר האוצר לוועדת השרים לעניני חקיקה

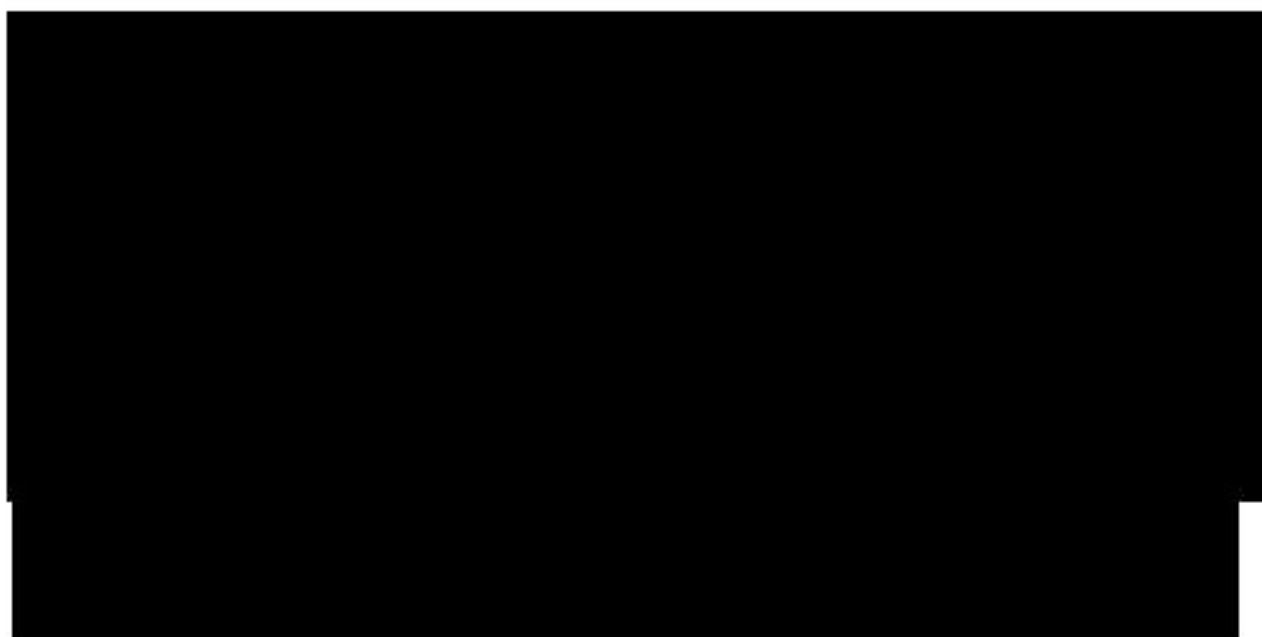
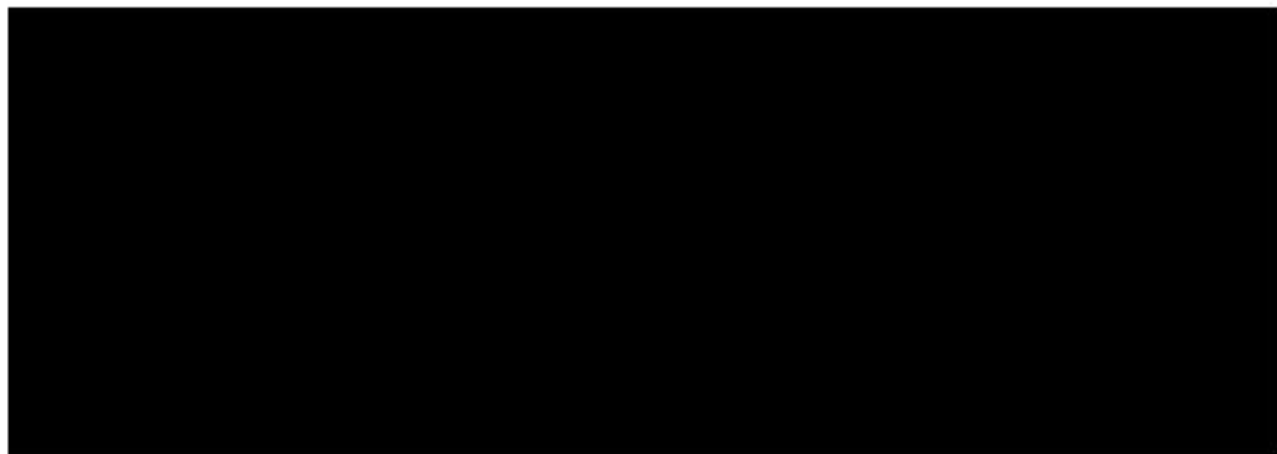
בדיונים בהצעת החוק האמורה.

473. סקירה מדינית

ראש הממשלה י. אלוז:

רוצה אני למסור לכם על שני סעיפי אינפורמציה.

(ב) לאחר שד"ר יארינג נואש מהמבוי הסתום שבו נלקעו ארבע המעצמות באו"ם, החליטה ליטול את היוזמה מחדש להגיע למרחב ולחדש את מגעיו עם המדינות הנוגעות בדבר.

השר י. גלילי :

האם לא שמח להתייאש?

ראש הממשלה י. אלוץ :

הוא היה בקהיר וכרכת-עמון. בשני המקרים נפגש עם שרי החוץ ועם אנשים בדרג של ראש הממשלה. הוא לא נפגש לא עם הנשיא נאצר

ולא עם המלך חוסיין. בקהיר נתקל בעמדה נוקשה מאוד ובטענות קשות נגדנו. ברכת-עמון נפגש ברוח פושרת יותר, אם כי גם כן לא אוהרת לישראל.

הוא מודה שיזמת ארבע המעצמות לא קידמה את ענין השלום, אלא אפילו כלכלה קצת את הגורמים הנוגעים בדבר. אנב, גם הוא מתרשם שברית-המועצות - ויש ערך לדעתו בענין זה, כי הוא שנריר שוודיה בכרית-המועצות - אמנם אינה תורמת לקידום השלום תרומה ישירה, אבל אין היא רוצה במלחמה. הוא חושב, שכל מי שחושש מפני התערבות סובייטית אקטיבית במקרה של סכסוך, אינו אלא טועה. ברית-המועצות אינה ערוכה לכך לא מבחינת בעיותיה הפנימיות בגוש הקומוניסטי ולא מבחינת מערך הכוחות שלה. היא גם גורם שאינו רוצה במלחמה. אם תהיה מלחמה והיא לא תתערב, מצבה יהיה קשה.

הפעם הוא הגיש מספר שאלות לכל בירה.

השאלות כמעט זהות. למשל, הוא שאל את שר החוץ המצרי ואת שר החוץ הירדני: האם מדיניותיהם מוכנות להכיר בריבונות ישראל, קודם בזכות קיומה, בריבונותה, בזכויות השייט שלה?

הוא שאל גם אותנו שאלות דומות, אבל הוסיף גם על הגבולות המוסכמים והבטוחים, כפי שזה נוסח בהחלטת מועצת הבטחון. ואפשר גם להבין מהשאלה שלו - לא ראיתי את הטכסט המדויק - מה נעשה לאחר שייקבעו גבולות מוסכמים וקבועים ובטוחים, האם במסגרת השלום תהיה ישראל מוכנה TO WITHDRAW להחזיר, להסיג את כוחותיה אל הגבולות המוסכמים? בזה הוא רוצה לעקוף את הבעיה של IMPLEMENTATION.

סיכמתי עם שר החוץ שער שובו מארצות-הברית אין

הוא משיב שום תשובות. אודיע גם לד"ר יארינג שלרגל נסיעתו של שר החוץ וערב מינוי ראש ממשלה חדש וכיוצא באלה, ידחה שר החוץ את תשובותיו עד לאחר שובו מחוץ-לארץ. זה אינו מזיק, כי יש לנו ענין להרויח זמן.

שר הבריאות י. ברזילי:

איני מבין את טיב השאלה.

ראש הממשלה י. אלון:

השאלה היא: מה תעשה ישראל עם כוחותיה לאחר שיהיה הסדר שלום ויקבעו גבולות מוסכמים ובטוחים? האם תהיה ישראל מוכנה להסיג את כוחותיה אל הגבולות החדשים שייקבעו בהסכם?

השר י. ספיר:

IT DOES NOT MAKE SENSE.

ראש הממשלה י. אלון:

המלה WITHDRAWAL כלולה בזאת. אני יודע שיש כאן אלרגיה למלה הזאת. אבל אל תתווכחו על השאלה, אני מוסר אינפורמציה.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

לא כולם שותפים לאלרגיה.

ראש הממשלה י. אלון:

הוא לא הציג לי את השאלה, אלא לשר החוץ. אני מדווח כממלא-מקום שר החוץ.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש לזה קשר עם ענין תכנית אלון?

ראש הממשלה י. אלון:

הוא לא דיבר אתי על מפה ועל גבולות.

שר הדואר י. ישעיהו :

היא יכולה לחול על כל חכנית.

ראש הממשלה י. אלוז :

על כל גבול שיוסכם עליו באופן הדדי.

עיקר הדברים ביני לבינו, אחרי מה שהייתי

צריך להגיד על החומרה של ענין ארבע המעצמות, על ההפרעה לשלום ועל הסיכוי לשלום - שהוא תמים-דעים אתנו בענין זה. הוא לא הסתיר את דעתו מאו-טאנט ומנציגי ארבע המעצמות.

דובר הרבה בינינו על עתיד שליחותו. הוא אמר

שהוא מרגיש את עצמו כמצב חמור, כי כמה יכול אדם נורמלי כמוני לכלות בשמש המשתזפת של ניקוסיה מבלי לעשות דבר? נעים מאוד לבקר בקהיר, ברבת-עמון ובירושלים. אבל בסופו של דבר אני מגיע למבוי סתום". מצד שני הוא מרגיש שמוטלת עליו אחריות רבה. ברנע שהוא מודיע על כשלון שליחותו, מחמיר המצב במרחב והופך לאנדרלמוסיה, כי הענין יחזור למועצת הבטחון ומי יודע מה ייצא ממועצת הבטחון.

אני גם מטעמי נימוס וגם מתוך כוונה חיובית

הרעפתי עליו דברי הערכה לסבלנותו ולעצביו העשויים מפלדה שוודית ועל החשיבות של עצם הנכונות לשאת בעול הזה, גם כאשר אין סיכוי קרוב אפילו למשא-ומתן. ניסיתי לתת לו פרספקטיבה בהירה יותר: לאחר שמדינות ערב חיווכחנה שהיזמה של ארבע המעצמות הגיעה למבוי סתום, ולאחר שתיווכחנה כי האדמיניסטרציה של ניקסון אינה מתכוונת להכניס שינוי במדיניות הקודמת, ישכון יותר ההגיון בבירות הערביות. בעצם תפקידו העיקרי עכשיו הוא להצטייד בנשימה ארוכה על-מנת לעבור את התקופה הזאת, אפילו אם היא תימשך חדשים רבים. למען השם שלא יגיע לידי מסקנה של סיום שליחותו.

המסקנה שלו אינה קשורה למה שאמרת. אבל כנראה שהוא יעשה עוד איזה סיבוב לאחר שיקבל תשובות לשאלות. עדיין לא קיבל תשובה משום בירה. הוא יקבל תשובות גם מאתנו. אם יתברר לו שכתוצאה מהתשובות לשאלות, אין לו מקום ליזמה נוספת, הוא יחזור למקום כהונתו במוסקבה כשגריר שוודיה בברית-המועצות, לא יתפטר מתפקידו כנציגו האישי של המזכיר הכללי של האו"ם ויודיע לכל הצדדים שהוא עומד לרשותם HE IS AVAILABLE כל אימת שיצטרכו לו, כדי לנקוט יוזמה כלשהיא לשלום.

אמיתי לו: אי-אפשר להתווכח על ההצעה הזאת של שילוב תפקידים גם כשגריר שוודיה במוסקבה וגם כנציגו האישי של המזכיר הכללי של או"ם להשכנת שלום במזרח התיכון. אבל אני מציע לו, לא להסתפק בהגדרה שלו שהוא AVAILABLE שהוא נתון להזמנה של הצדדים, אלא ישמור לעצמו זכות לנקוט יזמה, אם יתברר לו שיש תקוה לכך. הוא אמר שעל זה לא חשב והוא ישקול את העצה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

עם איז א אייוויגע שטעלע (זוהי משרה נצחית).

- - - - -

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני רוצה להציע הצעה, ואולי תעביר אותה לרמטכ"ל. יש מקום להנביר את השמירה על מתקני החשמל באשדוד, בחיפה ועוד, שמא המצרים בתור נקמה על מה שאירע להם ירצו להתנקם. באויר אולי לא יוכלו לעשות זאת, יתפשו דרך לעשות זאת בים.

ראש הממשלה י. אלוץ:

תפנה אלי בהצעה בכתב.

ה י ש י ב ה ג נ ע ל ה כשעה 13:10
